

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Nezaměstnanost v Belgii

Elizaveta Romanova

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Elizaveta Romanova

Ekonomika a management

Název práce

Nezaměstnanost v Belgii

Název anglicky

Unemployment in Belgium

Cíle práce

Hlavním cílem této práce je analyzovat nezaměstnanost v konkrétní zemi Evropské unie: Belgickém království.

Díličními cíli práce jsou: identifikace hlavních typů nezaměstnanosti a jejich charakteristik; identifikace ekonomických, sociálních a psychologických důsledků nezaměstnanosti a jejich rozporů; definování sociálního postavení nezaměstnaných v systému tržních vztahů; rozvoj hlavních způsobů zvyšování zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti; definování hlavních směrů systému sociální ochrany nezaměstnaných.

Metodika

Teoretická část práce bude zpracována s využitím české i zahraniční literatury a aktuálních informací z odborných internetových zdrojů.

V praktické části práce budou analyzovány hlavní makroekonomické ukazatele související s nezaměstnaností.

K analýze shromážděných údajů v mé práci bude použita statistická analýza dat.

Aktuální údaje budou získány od statistických organizací v dané zemi.

Doporučený rozsah práce

35 – 50 stran

Klíčová slova

trh práce, míra nezaměstnanosti, práce, hospodářský růst a pokles, analýza, úroveň bohatství obyvatelstva, Belgie, ekonomika

Doporučené zdroje informací

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8

MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

MAREŠ, P. SIROVÁTKA, T. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Mansoor Maitah, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 30. 8. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Nezaměstnanost v Belgii" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2023_____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. Mansooru Maitahovi, Ph. D. et Ph. D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Nezaměstnanost v Belgii

Abstrakt

Bakalářská práce je věnována tématu nezaměstnanosti, a to na příkladu Belgie. Hlavním cílem této práce je analyzovat nezaměstnanost v konkrétní zemi Evropské unie: Belgické království.

Z pohledu situace v Belgii je nutné zmínit následující hlavní typy nezaměstnanosti: nezaměstnanost mládeže, dlouhodobě nezaměstnané, migranti a jejich potomci z mimounijních zemí, lidé se základním vzděláním a regionální nezaměstnanost.

U Belgie existují určité zvláštnosti na místním pracovním trhu. Zde jsou pracovní místa vytvářena v jednom regionu, a navíc se jedná o pracovní místa vyžadující vysokou kvalifikaci, proto je zcela běžné zaměstnávání cizinců. Z toho vyplývá hlavní rozdíl – míra nezaměstnanosti nemá výrazný dopad na HDP. Specifikem Belgie je nezačlenění přistěhovaleckých rodin do pracovního trhu, a to již ve druhé nebo třetí generaci. Ve výsledku tak sociální dopady se mohou relativně snadno přeměnit na politické – nespokojená mládež toužící po změně vládnoucího režimu.

Výše sociálních dávek souvisejících se ztrátou nezaměstnanosti v zemi je ve výši odpovídající minimální mzdě. Proto rozhodně obyvatel Belgie, který ztratil práci, pocítí propad své životní úrovně, avšak nelze říct, že se dostane do bíd.

V Belgii neexistuje jedna státní politika boje proti nezaměstnanosti. Daná politika je přenesena na místní úroveň. V podstatě každý region má svou vlastní politiku v daném směru.

Klíčová slova: trh práce, míra nezaměstnanosti, práce, hospodářský růst a pokles, analýza, úroveň bohatství obyvatelstva, Belgie, ekonomika.

Unemployment in Belgium

Abstract

The bachelor's thesis is devoted to the topic of unemployment, using the example of Belgium. The main goal of this work is to analyze unemployment in a specific country of the European Union: the Kingdom of Belgium.

From the point of view of the situation in Belgium, it is necessary to mention the following main types of unemployment: youth unemployment, long-term unemployed, migrants and their descendants from non-EU countries, people with basic education and regional unemployment.

In Belgium, there are certain peculiarities in the local labor market. Here, jobs are created in one region, and moreover, they are jobs requiring high qualifications, so the employment of foreigners is quite common. This results in the main difference – the unemployment rate does not have a significant impact on GDP. A specific feature of Belgium is the non-integration of immigrant families into the labor market, already in the second or third generation. As a result, social impacts can be relatively easily transformed into political ones - disaffected youth longing for a change in the ruling regime.

The amount of social benefits related to the loss of unemployment in the country is equal to the minimum wage. Therefore, a resident of Belgium who has lost his job will definitely feel a drop in his standard of living, but it cannot be said that he will fall into poverty.

In Belgium, there is no single national policy to combat unemployment. This policy is transferred to the local level. Basically, each region has its own policy in a given direction.

Keywords: labor market, unemployment rate, work, economic growth and decline, analysis, population wealth level, Belgium, economy.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Literární rešerše	14
3.1 Definice a měření nezaměstnanosti.....	14
3.1.1 Trh práce a nezaměstnanost.....	14
3.1.2 Měření nezaměstnanosti	17
3.2 Hlavní typy nezaměstnanosti a jejich charakteristika	19
3.2.1 Ochota pracovat	19
3.2.2 Délka nezaměstnanosti	19
3.2.3 Makroekonomická teorie a nezaměstnanost	20
3.2.4 Ostatní kritéria	21
3.3 Ekonomické, sociální a psychologické důsledky nezaměstnanosti	22
3.3.1 Ekonomické důsledky nezaměstnanosti	22
3.3.2 Sociální důsledky nezaměstnanosti	22
3.3.3 Psychologické důsledky nezaměstnanosti	23
3.4 Způsoby zvyšování zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti	24
3.4.1 Typy realizace aktivní politiky zaměstnanosti.....	24
3.4.2 Typy realizace pasivní politiky zaměstnanosti	25
3.5 Směry systému sociální ochrany nezaměstnaných	27
4 Vlastní práce	29
4.1 PEST analýza Belgie.....	29
4.2 Současný stav s nezaměstnaností v Belgii	31
4.3 Hlavní typy belgické nezaměstnanosti a jejich charakteristika.....	39
4.3.1 Nezaměstnanost mládeže	39
4.3.2 Dlouhodobě nezaměstnané	39
4.3.3 Migranti z mimounijních zemí	40
4.3.4 Lidé se základním vzděláním	41
4.3.5 Regionální nezaměstnanost.....	41
4.4 Ekonomické, sociální a psychologické důsledky belgické nezaměstnanosti...	44
4.4.1 Ekonomické důsledky	44
4.4.2 Sociální důsledky	44
4.4.3 Psychologické důsledky.....	45
4.5 Sociální postavení nezaměstnaných v systému tržních vztahů	46
4.6 Státní politika podpory zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti v Belgii.	47

4.6.1	Objem státních výdajů na politiku zaměstnanosti	47
4.6.2	Hlavní způsoby zvyšování zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti..	48
5	Diskuse	50
6	Závěr.....	51
7	Seznam použitých zdrojů	53
7.1	Literatura	53
7.2	Elektronické zdroje	55
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a seznam použitých zkratk.....	59
8.1	Seznam obrázků	59
8.2	Seznam tabulek	59
8.3	Seznam grafů.....	59
8.4	Seznam použitých zkratk.....	59

1 Úvod

Bakalářská práce je věnována tématu nezaměstnanosti. Zvolená oblast je jednou z nejaktuálnějších v dnešním světě. Důvodem je to, že nezaměstnanost se může dotknout úplně každého jedince bez ohledu na věk, pohlaví nebo pracovní zkušenosti.

Navíc nezaměstnanost má celou řadu negativních dopadů, a to nejen ekonomických v podobě ztráty příjmu nebo doplňujících výdajích státu na podporu nezaměstnaných, ale i psychologických, respektive sociálních.

Ztráta práce může totiž vést ke zcela nepředvídatelným sociálním dopadům. Příkladem je ztráta kvalifikace, alkoholismus nebo možné problémy v rodině, které vznikají v důsledku propadu příjmu. Právě proto mezi vysokou inflací a vysokou nezaměstnaností veřejnost spíše volí vysokou inflaci.

Není ale možné nezaměstnanost vnímat jenom z negativní stránky jako jev, který má ryze negativní obsah. Zdravá a přirozená úroveň nezaměstnanosti je dokonce vhodná pro ekonomiku, jelikož umožňuje „vyčistit“ trh.

I naopak přílišné snahy státu v omezení míry nezaměstnanosti a omezení možnosti propouštění ze strany zaměstnavatelů mohou vést k negativním důsledkům. Přitom dané tvrzení je platné jak pro tržní, tak i pro plánovou ekonomiku. Zde je možné uvést současný příklad zemí jižní Evropy, které mají v důsledku politických populistických názorů silně řízený trh práce, což se mimo jiné odráží i ve vysoké míře nezaměstnanosti, a to včetně dlouhodobé. To samé platí i pro plánované ekonomiky, kterou byla například ekonomika Sovětského svazu s její přebytečnou zaměstnaností. Při regulaci trhu práce ze strany státu je nezbytně nutné najít zlatý střed.

Pro tuto bakalářskou práci byla vybrána Belgie. Teritoriálně se jedná o relativně malý stát, avšak ekonomika země a její celkový hospodářský vývoj je na velice vysoké úrovni. Produkce státu má vysokou přidanou hodnotu a místní pracovní trh je rozhodně relativně zdravý. Navíc i samotná kultura daného království je zcela jedinečná, zde dochází ke zcela mírovému soužití dvou relativně kulturně oddělených menšin.

To ovšem neznamená, že u země nejsou žádné problémy spojené s nezaměstnaností. Jedná se o problém, který je možné vidět v jakékoliv ekonomice. Belgie rozhodně není výjimkou.

Proto lze říct, že daná bakalářská práce je zaměřena na odhalení problematických míst belgického pracovního trhu, které tak či onak vedou k nezaměstnanosti.

Bakalářská práce je tak zaměřena jak na zhodnocení teoretické roviny nezaměstnanosti, tak i na uskutečnění výzkumu zaměřeného na podmínky právě vybrané země. Teoretická část práce má tak univerzální charakter závěry, které jsou platné pro jakoukoliv tržní ekonomiku, kdežto část praktická se již věnuje přímo šetření vybraného problému na příkladu jedné země.

Při sepsání bakalářské práce je nezbytně nutné se dotknout dvou témat, které mají aktuálně výrazný dopad na nezaměstnanost. Jedná se o následky COVID-19 a vládních opatření a rovněž i o následky současné války na Ukrajině.

Trh práce a potažmo i situace s nezaměstnaností byly danými skutečnostmi dotčeny nejvíce. Navíc se jedná o jevy, které mohou zanechat dlouhodobé následky na místní trh práce. Dopady COVID-19 na nezaměstnanost je možné hodnotit již teď. Prozatím je ale příliš brzy hovořit o následcích války na Ukrajině, i přes to je možné poukázat na možné scénáře dalšího vývoje.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této práce je analyzovat nezaměstnanost v konkrétní zemi Evropské unie: Belgické království. V rámci bakalářské práce se rovněž pracuje i s dílčími cíli. Jedná se o následující cíle:

- Identifikace hlavních typů nezaměstnanosti a jejich charakteristik,
- Identifikace ekonomických, sociálních a psychologických důsledků nezaměstnanosti a jejich rozporů,
- Definování sociálního postavení nezaměstnaných v systému tržních vztahů,
- Rozvoj hlavních způsobů zvyšování zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti,
- Definování hlavních směrů systému sociální ochrany nezaměstnaných.

2.2 Metodika

Metodika sepsání bakalářské práce sleduje splnění výše uvedených dílčích cílů a rovněž směřuje i ke splnění hlavního cíle bakalářské práce. Struktura šetření je rozdělena na teoretickou a praktickou částí.

V první části práce je vypracováno literární rešerše s využitím české a zahraniční literatury. Zde je pozornost zaměřena na teoretickou stránku problematiky nezaměstnanosti: definice, příčiny a dopady, sociální postavení nezaměstnaných, státní politika snížení míry nezaměstnanosti a jejich sociální ochrany.

V další části bakalářské práce je již provedeno vlastní šetření v oboru. Ze začátku je představena země Belgie, a to pomocí základního aparátu PEST analýzy. Samozřejmě klíčovým zaměřením je ekonomické okolí země: vývoj HDP, inflace, exportu a obecné míry nezaměstnanosti.

Dále je provedena analýza současného stavu nezaměstnanosti v zemi. V rámci analýzy je provedeno celkové zhodnocení míry nezaměstnanosti v Belgii, a to dle následujících ukazatelů: celková míra nezaměstnanosti, míra nezaměstnanost podle pohlaví, míra nezaměstnanost podle věku, míra nezaměstnanosti podle vzdělání, míra regionální

nezaměstnanosti, celkový počet nezaměstnaných a míry dlouhodobé nezaměstnanosti. Analýza je provedena za sedm let: od roku 2015 do roku 2021.

Navazující kapitolou je provedení zhodnocení hlavních typů belgické nezaměstnanosti a jejich charakteristika. Zde jsou uvedeny hlavní rizikové skupiny na trhu práce včetně posouzení příčin nezaměstnanosti.

Posléze je věnována pozornost důsledkům nezaměstnanosti v Belgii, a to na základě ekonomických, sociálních a psychologických důsledků. Poté je provedeno celkového zhodnocení sociálního postavení nezaměstnaných v Belgii.

Poslední kapitolou vlastního šetření je provedení celkového zhodnocení státní politiky podpory zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti v Belgii. Jedná se o zhodnocení aktivní a pasivní politiky belgické vlády.

Po provedení celkového šetření je uvedeno shrnutí obdržných výsledků. Jedná se o shrnutí zaměřené na praktickou část bakalářské práce. Po uvedení celkového shrnutí je provedena diskuse založena na odborné komparaci výsledků vlastně provedeného šetření a šetření jiných autorů.

3 Literární rešerše

3.1 Definice a měření nezaměstnanosti

První část bakalářské práce je věnována obecnému představení nezaměstnanosti jako jevu, se kterým přijde do styku snad jakákoliv ekonomika v 21. století. Zde je rovněž uvedena zmínka o pracovním trhu, kde se daný jev vyskytuje.

3.1.1 Trh práce a nezaměstnanost

Práce je podle makroekonomického přístupu jedním ze základních zástupců výrobních faktorů. Jedná se o trh, kam firmy vstupují za účelem nalezení odpovídající práci, za využití které odvádějí platby. I naopak domácnosti na daný trh vstupují za účelem nabídnutí svého volného času, za využití kterého firmy platí mzdu (Dvořáková, 2007, s. 85).

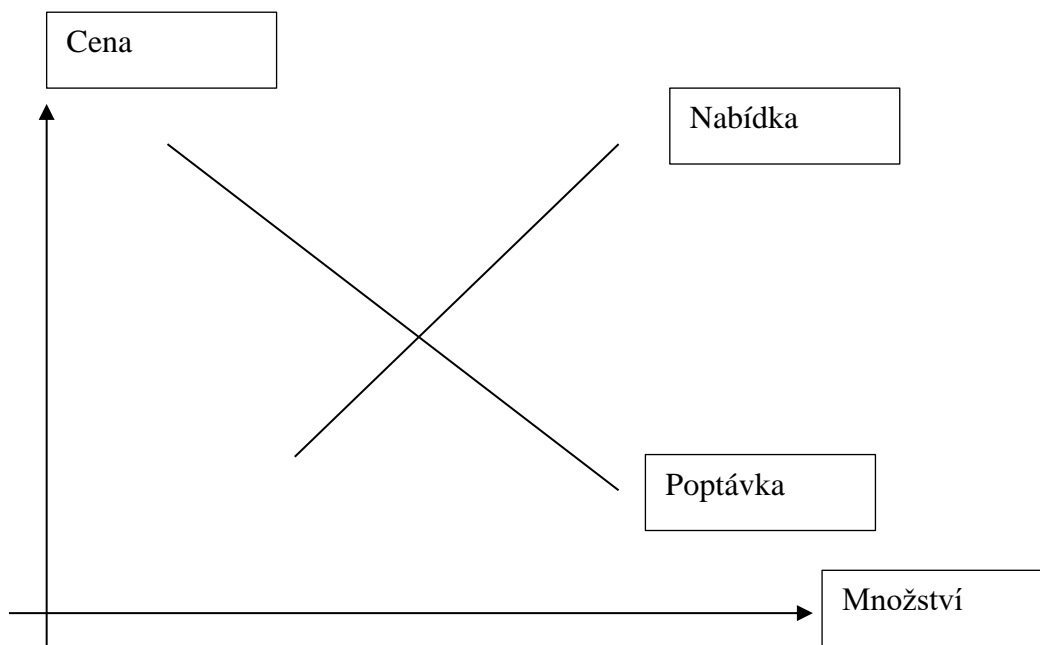
Poptávka po práci je v tomto případě představena klesající křivkou, jelikož firmy chtějí za větší objem práce platit menší mzdu. Křivka nabídky práce je naopak rostoucí, jelikož lidé naopak pozitivně reagují na růst ceny své práce.

Je nutné upozornit, že poptávka na trhu výrobních faktorů je funkcí odvozenou (Hanzelková a Keřkovský, 2013, s. 48). Jinými slovy, firmy nepoptávají práci kvůli práci samotné, ale kvůli produkci, kterou je možné vyrobit pomocí dané práce. Ve výsledku je poptávka firem po práci závislá na poptávce po její finální produkce.

Právě proto se může stát, že během určitého období může docházet ke změnám v poptávce po práci. Zcela běžně také dochází k vystřídání poptávky po práci poptávkou po strojích a zařízeních, které mohou nahradit lidskou práci.

Ve výsledku interakce mezi nabídkou a poptávkou vzniká rovnovážná cena, která je v tomto konkrétním případě mzdou. Jedná se o klasickou situaci na trhu výrobních faktorů. Graficky je daný vztah možné zobrazit pomocí obrázku č. 1.

Obrázek 1. Trh výrobních faktorů

Zdroj: Pavelka, 2006, s. 208-210

Pracovní trh je navíc jedním z nejdůležitějších životních období jedinců. Lidé zpravidla po ukončení školy, ať již základní, střední nebo vysoké, vstupují na trh práce a na něm tráví většinu svého života (Jurečka, 2013, s. 37). Navíc pro mnohé lidi je práce jediným zdrojem příjmů. Práce je tak pro jedince významným sociálním fenoménem.

Vzhledem ke svému vlivu na život jedince, je trh práce a potažmo i nezaměstnanost jedním z hlavních politických téma. Jen stěží bychom mohli potkat v dnešním světě politika nebo politickou stranu, které by se nezabývali daným tématem. Právě proto je možné podle Siegela (2012, s. 6) se setkat s posouzením nezaměstnanosti a trhu práce jako oblasti, které je nezbytně nutné řešit za každou cenu. Nejedná se v žádném případě o krize celostátního významu, ale o běžný ekonomický jev, který je součástí jakékoliv ekonomiky.

Na trhu práce naprosto klíčovou roli kromě již zmíněných firem a domácností hraje stát. Přitom na rozdíl od trhu jiných výrobních faktorů je jeho působení na trhu práce daleko viditelnější. Jedná se o subjekt, který vystupuje v roli určitého regulátora a zároveň i v podobě subjektu poptávajícího práci.

Stát zcela běžně zasahuje do pracovního trhu a vymezuje celou řadu pravidel pro působení na daném trhu. Jedná se například o povinnou výši minimální mzdy, maximálního objemu hodin, který může odpracovat jedinec či přímou podporu rizikových skupin na trhu práce (Šíma, 2000, s. 20).

Dále stát, stejně jako i firmy, poptává lidskou práci, a to pro účely zajištění své činnosti, nejčastěji se jedná o účely personálního zajištění výkonu státní správy. Zde je působení státu shodné s tím, co dělají komerční subjekty. Odlišností je zejména způsob odměňování – u úředníků jsou zpravidla platy určeny zvláštním právním předpisem, který definuje platy na základě předem daných tabulek a koeficientů, které vycházejí ze zkušeností, složitosti práce, podmínkách výkonu práce apod.

V rámci zajištění poskytování práce klíčovou roli hraje úřad práce (Siegel, 2012, s. 10). Daný úřad plní následující funkce: registrační, finanční podpory, platby sociálního a zdravotního pojištění, rekvalifikace a informování.

První funkce úřadu práce spočívá v administrativní činnosti vedené za účele správy nezaměstnaných. Jedná se o registrační funkci, která může být následně využita pro účely měření míry nezaměstnanosti v dané zemi.

Dále úřad práce zajišťuje finanční podporu lidem, kteří ztratili práci. Jedná se o součást státní politiky zaměstnanosti zacílené na podporu zajištění především základních potřeb jedince, který ztratil zdroj obživy.

Po registraci na úřadu práce je zajištěno placení sociálního a zdravotního pojištění, a to pro účely pokrytí povinných státních plateb za jedince během doby kdy je jedinec registrován na úřadu práce.

Zcela běžně dochází k tomu, že jedinec zjistí, že jeho dosavadní pracovní zkušenosti již nemají takovou poptávku na trhu práce. I naopak může existovat převis poptávky firem po jiných pracovních znalostech a zkušenostech. Právě proto v daném směru je naprosto vhodné zajištění ze strany úřadu práce vhodné rekvalifikace. Klasickým příkladem je v době psaní dané bakalářské práce zajištění rekvalifikace pro lidi, kteří před tím byli zaměstnaní v oboru gastronomie nebo hotelnictví.

Nakonec úřad práce plní i informační funkce. Jedná se o klasickou poradenskou funkci, která se zaměřuje na informování zaměstnance o volných pracovních místech nebo pomoc při výběru profese.

3.1.2 Měření nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je tak zcela přirozenou součástí ekonomik dnešního světa. Samozřejmě konkrétní výpočet nezaměstnanosti je v každé zemi zcela jiný. Nejčastěji se k výpočtu ale přistupuje jako k určení podílu nezaměstnaných osob na celkovém počtu zaměstnaných a nezaměstnaných lidí v dané ekonomice. Dále jde o osoby, kteří jsou schopni rychle nastoupit do práce. U výpočtu je ale nutné počítat s určitými omezení – zpravidla z výpočtu jsou vyjmuty lidé mladší 15 let a ekonomicky neaktivní osoby, kam patří například matky na mateřské dovolené, důchodci, lidé s omezenou možností pohybů, muži při výkonu povinné vojenské služby, studenti apod. (Brčák a Sekerka, 2010, s. 72). Vzorec pro výpočet míry nezaměstnanosti je tento (Jurečka, 2013, s. 138):

$$u = \frac{U}{L + U} * 100$$

kde: u je míra nezaměstnanosti

L jsou zaměstnaní

U jsou nezaměstnaní

L+U jsou ekonomicky aktivní (zaměstnaní+nezaměstnaní).

Země s nejvyšší obecnou mírou nezaměstnanosti jsou uvedeny v tabulce č. 1. Jak je zřejmé, většinou se jedná o ekonomicky nejchudší region světa, což je Afrika. Zde je výborně vidět korelace mezi ekonomickou silou zemí a trhem práce.

Na druhou stranu je nutné upozornit, že na prvním místě je Jižní Afrika, která je de facto jedním z nejrozvinutějších států celého afrického kontinentu. Proto na tomto konkrétním případě je možné tvrdit, že skutečná míra nezaměstnanosti může být odlišná od reálně naměřené.

Tabulka 1. TOP 5 zemí s nejvyšší mírou obecné nezaměstnanosti v roce 2020

Země	Míra obecné nezaměstnanosti	Region
Jižní Afrika	29,2 %	Afrika
Džibutsko	26,1 %	Afrika
Rovníková Guinea	25,0 %	Afrika
Botswana	24,9 %	Afrika
Grenada	22,9 %	Jižní Amerika

Zdroj: World Population Review, 2022

Dále je nutné počítat s tím, že výpočet nezaměstnanosti je možné provádět dvěma odlišnými způsoby. Prvním způsobem je určení reálně zaregistrovaných nezaměstnaných osob na

místním úřadu práce. Jedná se o výpočet, který provádí zpravidla ministerstvo práce. V tomto případě se hovoří o registrované míře nezaměstnanosti (Kukla, 2016, s. 85).

Dalším způsobem je určení míry nezaměstnanosti na základě extrapolace. Daný přístup vychází ze sledování vzorku určité skupiny lidí, která reflektuje strukturu obyvatelstva v ekonomice. Následně výsledky měření míry nezaměstnanosti jsou u dané skupiny extrapolovány na celou populaci ve státě. Daný způsob je nejčastěji uplatněn místním statistickým úřadem. Tento ukazatel nese název obecná míra nezaměstnanosti (Kukla, 2016, s. 85).

Právě z důvodu odlišné metodiky měření míry nezaměstnanosti je možné se dostat k odlišným údajům. Oba ukazatele je proto vhodné porovnat a patřičným způsobem okomentovat a porovnat.

3.2 Hlavní typy nezaměstnanosti a jejich charakteristika

Nezaměstnanost je možné rozdělit podle celé řady hledisek. V dalším textu budou zmíněny především následující kritéria pro rozdělení: ochota pracovat, délka nezaměstnání a makroekonomický přístup. Rovněž budou okrajově dotčeny i ostatní méně významná kritéria.

3.2.1 Ochota pracovat

Prvním východiskem pro rozdělení nezaměstnanosti je ochota pracovat za daných mzdových a jiných pracovních podmínek. Podle daného kritéria je možné nezaměstnanost rozdělit na dobrovolnou a nedobrovolnou (Keřkovský, 2004, s. 166).

První typ nezaměstnanosti tak připadá v úvahu v případě, že na trhu je dostatek pracovních příležitostí, ale člověk si nepřeje za daných podmínek pracovat. Příkladem je situace, kdy jedinec uvažuje o stěhování do jiného města nebo státu. V tomto případě bude člověk nejspíše zaměstnán nalezením práce a vyřízením dalších záležitostí.

Nedobrovolná nezaměstnanost je naopak představena nezaměstnaností, při které jedinec si přeje pracovat, avšak to nemůže udělat, jelikož na trhu je aktuálně nedostatek pracovních míst (Holman, 2010, s. 299-300). Pochopitelně jde o daleko horší situaci nežli v prvním případě.

3.2.2 Délka nezaměstnání

Podle doby nezaměstnanosti se mluví o krátkodobé a dlouhodobé nezaměstnanosti (Šikýř, 2012, s. 24). Klíčové je období, po které je daný člověk nezaměstnaný. Krátkodobá nezaměstnanost není vůbec kritickým jevem, jde o případ přirozené situace na trhu práce.

Dlouhodobá nezaměstnanost je daleko horším problémem. Jedná se o jev, který může mít negativní dopady na ekonomiku regionu. V rámci dlouhodobé nezaměstnanosti se mluví o délce převyšující několik měsíců (Holman, 2010, s. 292).

Státní politika boje proti nezaměstnanosti by měla být v první řadě zaměřena právě na odstranění dlouhodobé nezaměstnanosti. Jedná se o jev, který výrazně zatěžuje člověka a potažmo i ekonomiku.

3.2.3 Makroekonomická teorie a nezaměstnanost

Pro účely dané bakalářské práce je stěžejní spíše rozdělení typů nezaměstnanosti podle makroekonomické teorie. Navíc se jedná i o hlavní příčiny vzniku nezaměstnanosti. Podle daného přístupu existuje rozdělení nezaměstnanosti dle tří typů (Hrbková, 2020, s. 72):

- Frikční nezaměstnanost,
- Strukturální nezaměstnanost,
- Cyklická nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost je součástí běžného přestupu lidí napříč jednotlivými zaměstnavateli. Někdy může daný typ nezaměstnanosti trvat i několik dní. Daná nezaměstnanost se zpravidla podle Mače (2013, s. 29) vyskytuje v případě změny jednoho zaměstnání na jiné, přitom jde o práce vyžadující podobnou kvalifikaci.

Tento typ nezaměstnanosti není vůbec potřeba řešit ze strany státu, jedná se o výsledek přirozené fluktuace lidí napříč jednotlivými firmami. V podstatě podle Palatkové a Zichové (2011, s. 118) jde o „*vyhledávání existujících odpovídajících pracovních míst*“.

Strukturální nezaměstnanost je již daleko horším jevem, jedná se o výsledek strukturálních změn v ekonomice způsobených například politickými změnami v životě dané země (Palátková a Zichová, 2011, s. 118). Klasickým případem je propad poptávky po práci v určitém odvětví a z toho vyplývající i propad poptávky firem po práci v daném odvětví.

Strukturální nezaměstnanost má tak svůj důvod ve nepříznivých změnách ekonomické situace. Pozitivně je ale nutné říct, že nejde o negativní změny v celém hospodářství, ale o negativních změnách jen v určitých oborech. Ostatní obory nejsou danou nezaměstnaností zpravidla dotčeny. Proto lidé mohou nalézt práci v jiných odvětvích, kde je naopak poptávka rostoucí.

Cyklická nezaměstnanost je nejhorším typem nezaměstnanosti, jedná se o nezaměstnanost, která vzniká z důvodu propadu celé ekonomiky do recese v rámci hospodářských cyklů (Máče, 2013, s. 29). Je nutné podotknout, že se jedná o propad v celém hospodářství, nikoliv v jednotlivých oborech.

V pozadí vzniku dané nezaměstnanosti tak stojí období celkové recese v dané ekonomice (Jurečka, 2017, s. 143). Zde jsou již zcela na místě státní zásahy ve snaze nastartovat ekonomický růst, vyvedení země z recese a následné snížení úrovně nezaměstnanosti.

3.2.4 Ostatní kritéria

V rámci mikroekonomické teorie je hodně skloňovaným tématem přirozená míra nezaměstnanosti. Jedná se o míru nezaměstnanosti, při které inflace nevykazuje tendenci ke snižování nebo zvyšování. Daná míra nezaměstnanosti se nachází na úrovni potenciálního produktu (Máče, 2013, s. 30).

Dále je vhodné zmínit sezonní nezaměstnanost. Daný typ nezaměstnanosti postihuje jen určité profese, a to pouze během určitých sezon (Lipavská, 2017, s. 91). Klasickou ukázkou je práce lyžařského instruktora, který pracuje na sjezdovce (Rojíček, Spěváček, Vejmělek et al., 2016, s. 229). Během letních měsíců daná osoba bude mít daleko horší podmínky pro uplatnění svých pracovních zkušeností. Na druhou stranu během zimních měsíců bude mít nadbytek práce.

Je nutné zmínit i o skryté nezaměstnanosti (Duková, Duka a Kohoutová, 2013, s. 96). Jedná se o lidi, kteří nejsou oficiálně zahrnuti do statistiky zkoumající nezaměstnanost, ačkoliv skutečně se jedná o osobu, která nemá placené zaměstnání nebo podniká. Může se jednat i osobu, která aktuálně pobírá dávky v nezaměstnanosti a zároveň pracuje bez žádné smlouvy.

Dále existuje celá řada rizikových skupin lidí, u kterých je velmi velká pravděpodobnost vzniku znevýhodnění na trhu práce. Ve výsledku mají tyto osoby zpravidla větší pravděpodobnost se stát nezaměstnanými. Jedná se například o starší osoby, lidi se zdravotními potížemi, mladiství nebo čerstvé absolventy (Duková, Duka a Kohoutová, 2013, s. 97). Jedná se o značně rizikové skupiny, na řešení zaměstnanosti kterých by měla být věnována patřičná pozornost ze strany státu.

3.3 Ekonomické, sociální a psychologické důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost přináší celou řadu důsledků na jedince a na celou společnost, potažmo hospodářství. V dalším textu se bude mluvit o třech nejdůležitějších důsledcích, kam patří ekonomické, sociální a psychologické důsledky nezaměstnanosti. Všechny důsledky jsou pevně provázány.

3.3.1 Ekonomické důsledky nezaměstnanosti

První a zcela přirozený důsledek nezaměstnanosti je propad příjmů lidí, který má následně dopad na celkovou agregátní poptávku a v konečném důsledku jde o propad HDP dané země. Daný jev byl popsán v podobě Okunova zákona z 60. let minulého století. Vztah má následující podobu (Dvořáček, 2012, s. 30):

$$\text{Změna míry nezaměstnanosti} = -0,5 * (\text{Procentní změna reálného HDP} - 3 \%)$$

Jak je zřejmé z výše uvedeného vzorce, změna míry nezaměstnanosti vyvolá dopad na HDP dané země. Právě proto otázka snížení nezaměstnanosti, a naopak podpora zaměstnanosti je jednou ze zásadních oblastí hospodářské politiky státu.

K ekonomickým důsledkům také patří i zvýšení výdaje státu na sociální oblast. Důvodem jsou zejména sociální dávky nezaměstnaným a platby za ně sociálních a zdravotních odvodů. K tomu je nutné dodat i případné náklady na rekvalifikaci jedince. Ve výsledku dochází k nárůstu vládních výdajů neinvestiční povahy.

3.3.2 Sociální důsledky nezaměstnanosti

Sociální důsledky nezaměstnanosti jsou daleko hůře měřitelné. Sem patří především pocit méněcennosti nebo pocit, že člověk je na obtíž svým pracujícím příbuzným (Mlýnková, 2010, s. 98).

Dalším vyloženě sociální důsledkem nezaměstnanosti je možný růst kriminality. Důvod spočívá v tom, že jedinec si nemůže vydělat peníze legální cestou, proto hledá zdroj obživy na černém trhu prodejem drog či jinou nelegální činností.

Do sociálních důsledků rovněž patří i alkoholismus nebo narkomanie (Buchtová, Šmajš a Boleloucký, 2013, s. 76). Člověk používá tyto látky, jelikož se snaží „utéct“ od své negativní nálady. Krátkodobě to může přinést určitý psychologický efekt, avšak nadměrná konzumace alkoholu nebo psychotropních látek nepomáhá v nalezení práce.

Je možné rovněž mluvit o možné ztrátě respektu ze strany dětí vůči svým nezaměstnaným rodičům. V evropské společnosti je zcela normální, aby člověk byl zaměstnán. Proto děti očekávají, že jejich rodiče budou zaměstnaní. Pokud tomu tak není, mohou děti ztratit přirozený respekt.

3.3.3 Psychologické důsledky nezaměstnanosti

Prvním a zcela logickým důsledkem nezaměstnanosti jsou možné deprese, do které se může dostat jedinec kvůli ztrátě zaměstnání. Buchtová, Šmajš a Boleloucký (2013, s. 76) v této souvislosti píše, že: *„Nezaměstnaní pociťují vyšší hladinu obecné psychické nepohody, deprese a úzkostí spolu s nižší sebeúctou a sebedůvěrou.“*

Člověk se tak cítí úplně zničeně, dokonce deprese se může prohloubit a jedinec bude muset vyhledat odbornou lékařskou pomoc. Deprese je poměrně častým jevem při ztrátě práce a nemožnosti rychle nalézt jiné zaměstnání.

Psychologickým důsledkem je také ztráta pracovních zkušeností. Člověk kvůli tomu, že nemá práci tak přichází o svoje znalosti, které jsou klíčové pro uplatnění na pracovním trhu. Všichni žijeme v době, kdy tempa růstu změn jsou velmi rychle a člověk musí být neustále připraven pracovat nad zlepšením svých znalostí. V případě ztráty práce je to velmi obtížné udělat. Ve výsledku může dojít k umocnění již existující deprese.

3.4 Způsoby zvyšování zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je negativním jevem, který může postihnout společnost. Právě proto je oblast zvyšování zaměstnanosti jednou z klíčových pro stát (Slaný, 2013, s. 221). Státní politiku ve směru posílení zaměstnanosti je možné relativně striktně rozdělit na aktivní a pasivní politiku. Neznamená to však uplatnění pouze jednoho nebo druhého přístupu. V rámci uplatnění státní politiky zcela běžně dochází k prolínání obou přístupů.

3.4.1 Typy realizace aktivní politiky zaměstnanosti

První přístup zdůrazňuje řešení samotné otázky nezaměstnanosti. Očekávaným dopadem dané politiky je možnost nalezení práce zaměstnaným a jeho co možná nejrychlejší návrat na pracovní trh (Dvořáková, 2007, s. 94-95).

Rekvalifikace nezaměstnaných

Zcela běžným nástrojem zvyšování zaměstnanosti je rekvalifikace lidí. Smyslem daného nástroje je změna dosavadní kvalifikace jedince (Průcha a Veteška, 2014, s. 216). Jedná se o nástroj, který vhodným způsobem reflektuje aktuální situaci na trhu práce. V podstatě jde o systém přeškolení nezaměstnaného člověka ve snaze lépe vyhovět aktuální poptávce na pracovním trhu. Úřad práce v dané zemi buď sám provádí rekvalifikační kurzy, nebo proplácí registrovaným nezaměstnaným kurzy u externích firem (Tošovská, 2010, s. 74-75). Ve výsledku uplatnění daného nástroje má jedinec daleko lepší pozici na trhu práce.

Investiční pobídky v regionech

Další způsob snižování nezaměstnanosti je uplatněn v regionech, které čelí ekonomickým problémům. Jako důsledek toho i pracovní trh v daném regionu nemůže nabídnout dostatek pracovních příležitostí. Vláda v tomto případě vytváří speciální nabídky pro zaměstnavatele a podněcuje je zřizovat pracovní místa v daných regionech (Zadrazilová, 2010, s. 123).

Finanční podpora vybraných zaměstnavatelů

Shodným způsobem působí i přímá finanční podpora vybraných zaměstnavatelů. Daný způsob realizace je uplatněn zejména pro firmy, které jsou schopni přijmout lidi se sníženou pracovní schopností. Stát může v tomto případě takovým podnikům snížit daně nebo zajistit jejich přímou finanční podporu. Dále se může jednat o případ přímé podpory zaměstnavatelů, která je uplatněna zejména v případě přijetí nového zaměstnance (Žák, 1999, s. 146).

Veřejně prospěšné práce

Veřejně prospěšné práce nejsou v 21. století častým jevem. Jednalo se spíše o nástroj existující ve 20. století – příkladem je světově známý případ amerického New Deal. Daný způsob realizace politiky zaměstnanosti je založen na přímém zásahu státu a tvorbou pracovních míst. Nejčastěji se jedná o veřejný úklid nebo rozsáhlé stavební činnosti (Tošovská, 2010, s. 73). Daný způsob zvýšení zaměstnanosti je sice zaměřen na nejvíce postižené skupiny na trhu práce s nízkou kvalitací, avšak jeho účinky jsou krátkodobé. Nikdo nemůže například zaručit, že stavba mostu je nutnou záležitostí pro infrastrukturu dané země a dokáže trvale zvýšit počet pracovních míst.

Konzultace, poradenství a zprostředkování práce

Další způsob zvýšení zaměstnanosti se již týká odborného poradenství. Jedná se o klasický případ realizace informačních služeb určených pro nezaměstnané. Dalším příkladem této oblasti je zprostředkování práce. Úřad práce působí v tomto konkrétním případě jako místo, kde se mohou setkat poptávka zastoupená firmou a nabídka zastoupená nezaměstnaným.

3.4.2 Typy realizace pasivní politiky zaměstnanosti

Na rozdíl od aktivní politiky podpory zaměstnanosti, pasivní politika si již neklade za cíl vytvoření nových pracovních míst, respektive zajištění nefinanční podpory zaměstnanců. Daná politika sleduje za cíl spíše finanční zajištění podpory nezaměstnaných lidí (Dvořáková, 2007, s. 82).

Při realizaci dané politiky je nutné si pamatovat, že účelem dané politiky je zajištění pouze dočasné podpory nezaměstnaného. Nesmí se stát, že nezaměstnaný si „zvykne“ na život pomocí sociálních dávek.

Samozřejmě konkrétní výše dané podpory je v každé zemi zcela odlišná. Je ale možné hovořit o tom, že samotná výše podpory je nejčastěji ovlivněna dobou předchozího zaměstnání, výši hrubé mzdy, věkem nebo rodinnou situací nezaměstnaného (Dvořáková, 2007, s. 82).

Zajímavým způsobem realizace dané politiky se stává v poslední době podnícení k odchodu do předčasného důchodu.

3.5 Směry systému sociální ochrany nezaměstnaných

Jak již bylo upozorněno výše, nezaměstnanost má velice negativní dopady, a to jak v ekonomické, tak i v sociální nebo psychologické oblasti. Právě proto je nutné zajistit existenci systému sociální ochrany nezaměstnaných (Kukla, 2016, s. 87).

Sociální ochrana nezaměstnaných je součástí státní politiky zaměřené na pracovní trh dané země. Nejobecněji je možné sociální ochranu označit jako „*systém prevence, řízení a překonání situací, které nepříznivě ovlivňuje lidi*“ (Hrozenská a Dvořáčková, 2013, s. 85). Nezaměstnanost je právě takovým jevem, zejména pokud se jedná o nezaměstnanost dlouhodobou.

Sociální ochrana je rozhodně novodobým fenoménem, který se zrodil až ve 20. století. Jedná se o systém směřující k tomu, aby občany byli chráněni před utrpením, a to ve formě zajištění přístupu k sociálnímu a ekonomickému zajištění. Stát tímto de facto zasahuje do pracovního trhu a mění jej ve prospěch sociálního hospodářství.

Velice často znamená sociální ochrana nezaměstnaných přímý státní zásah do existujících hospodářských vztahů (Vojtovič, 2011, s. 81). Jejím smyslem je ale podpora sociálně tržního hospodářství, nikoliv vyložene tržního systému vztahů, jak jej známe například z 19. století a ze Smithové „neviditelné ruky trhu“. Novodobý přístup k úkolům státu přímo uvádí zajištění sociální péče o občany, nikoliv spolehnutí se na trh.

V rámci realizace dané politiky jsou podpořeny zejména nejohroženější skupiny zaměstnanců – příkladem je nutnost zaměstnavatele po návratu z mateřské dovolené poskytnout ženám odpovídající práci, nutnost zaměstnání občanů s omezenou možností pohybu apod.

Dané zásahy jsou představeny politikou sociální solidarity. Jedná se o přístup, který vychází z toho, že na jedné straně jsou zatíženy činné občany formou sociálního pojištění a na straně druhé jsou vytvořeny rozpočty, které hradí náklady spojené se sociální oblastí (Tomeš a Šámalová, 2017, s. 25). U občana je tak vytvářena určitá jistota, že v případě ztráty zaměstnání nebude hrozit okamžitý propad jeho životní úrovně.

Zde je ovšem nutné se vyvarovat extrémů souvisejících s příliš významným zásahem státu do pracovního trhu. Příkladem je třeba Řecko nebo Španělsko, které mají výraznou ochranu

zaměstnance před propuštěním. Ve výsledku je místní trh práce značně neefektivní – jedná se o neflexibilní trh, kde nejsou vytvářena nová pracovní místa (Dvořáková, 2007, s. 45). Proto dochází v daných zemích k masové migraci lidí za práci, zejména pokud se jedná o mládež.

Zde je rovněž nutné zmínit, že sociální ochrana nezaměstnaných má být poskytována jen na kratší dobu, aby nedošlo ke zneužívání systému sociálních opatření. Jinými slovy, finálním cílem systému sociální ochrany nezaměstnaných je jejich co možná nejrychlejší návrat na pracovní trh.

Sociální ochranu v oblasti politiky zaměstnanosti je možné rozdělit na preventivní a adresnou. V rámci preventivní politiky se jedná o mechanismy zabraňující procesům dezintegrace jedince. Příkladem může být sociální poradenství. Adresná politika se již týká konkrétního občana. Jedná se o politiku zaměřenou na konkrétní osobu (Duková, Duka a Kohoutová, 2013, s. 42).

Dalším způsobem rozdělení sociální ochrany je prevence nejistoty, omezení nepříznivých důsledků a možnost najít zaměstnání (Čeledová, Holčík, 2018, s. 52). Jedná se o rozdělení systému připomínající aktivní a pasivní politiku.

4 Vlastní práce

Dále je možné se věnovat vlastní analýze zkoumané problematiky, a to na příkladu Belgického království. Středem pozornosti je nezaměstnanost v dané zemi.

4.1 PEST analýza Belgie

Politické okolí země je velice stabilní. V čele státu stojí král, model řízení země je možné označit jako konstituční monarchii. Belgie je klasickým příkladem federativního uspořádání území, a to z důvodu kulturních odlišností.

Po celou dobu své existence byla Belgie vysoce rozvinutým státem. Jednalo se o zemi, kterou je možné jednoznačně označit za zakladatele moderní Evropské unie. Spolu se sousedním Nizozemím a Lucemburskem tvoří regionální ekonomické seskupení s názvem Benelux.

Přehled o klíčových ekonomických indikátorech belgické ekonomiky je vidět v tabulce č. 2. Za období bylo zvoleno pět posledních let. Byly rovněž vybrány klíčové indikátory popisující inflaci, domácí produkt, export a nezaměstnanost.

Inflace země se dlouhodobě pohybuje pod úrovní osmi procent. V posledních letech ale překročila danou hranici. V souvislosti s vpádem Putinové armády na Ukrajinu se dá předpokládat, že výše inflace bude vysoká i v roce 2022, respektive v roce 2022. Důvodem je růst cen na energii a potraviny.

Tabulka 2. Inflace, HDP, export a nezaměstnanost v Belgii v letech 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
HICP v %	4,03	6,44	7,77	8,23	11,71
HDP v mld. EUR	445	460	479	460	502
Export v mld. EUR	381	396	399	369	465
Obecná míra nezaměstnanosti v %	7,2	6,0	5,5	5,8	6,3

Zdroj: Eurostat, 2022

HDP je ve výši přibližně 450-500 mld USD. Belgie má tak výše HDP srovnatelné například se Švédskem, Irskem nebo Izraelem (Eurostat, 2022). Po celou dobu sledování daná veličina roste. V roce 2022 je možné očekávat zastavení tempa poklesu, a to kvůli již zmíněné válce na Ukrajině.

Belgie je jednoznačně exportní velmocí. Jek je vidět z přehledu exportu – viz tabulka č. 2, jeho podíl dosahuje výše 80-90 % místního HDP. Země je tak značně otevřena vnějšímu světu. Většina zahraničního obchodu se odehrává v rámci EU a jde zpravidla o stroje, chemikálie a opracované diamanty (Eurostat, 2022).

Nakonec míra nezaměstnanosti se dlouhodobě pohybuje na úrovni šesti procent. Na první pohled se nejedná o problematickou oblast. Podrobněji je problematika nezaměstnanosti prozkoumána v dalším textu.

Počet obyvatel je v zemi rovný 11,5 milionům. Jedná se o stát, který má relativně vysokou hustotu zalidnění. Většina obyvatel mluví nizozemskou vlámsštinou, na druhém místě je francouzština a nejméně je zastoupena němčina. V zemi ale žije početná skupina přistěhovalců z mimounijních zemí, a to hlavně z Maroka a Alžírsko (Eurostat, 2022).

Technické okolí země je značně rozvinuté, což vyplývá z historických kořenů státu – ještě ve středověku bylo územím jedním z ekonomických center Evropy. Ve státě je celá řada přístavů a letišť mezinárodního významu.

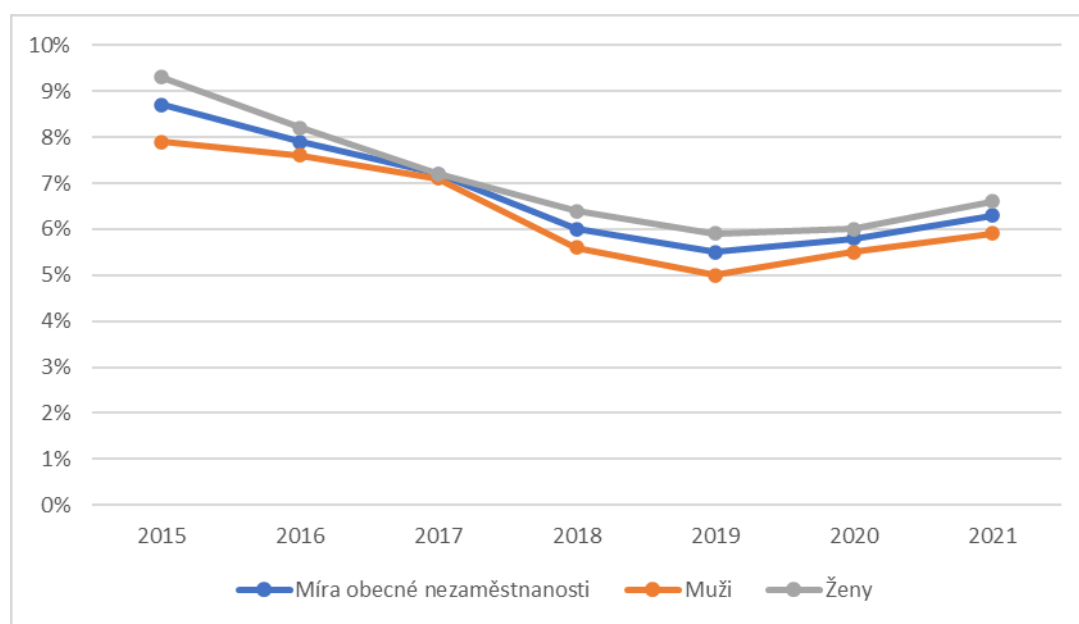
4.2 Současný stav s nezaměstnaností v Belgii

Dále je možné provést zhodnocení současného stavu nezaměstnanosti Belgie za posledních sedm let. Zdrojem informace posloužily údaje z oficiálního belgického statistického úřadu doplněné o údaje z Eurostatu. První hledisko je celková míra nezaměstnanosti – viz graf č. 1.

Jak je zřejmé, po celou dobu sledování byla daná veličina v případě Belgie ve výši 6-8 %, což je pod unijním průměrem. Během covidových let nedošlo k výraznému růstu nezaměstnanosti, jak by se dalo čekat na první pohled. Kromě toho i samotná volatilita veličiny je v případě Belgie zcela minimální – za sledované období minimum činil 5,5 % a maximum 8,7 %, což je v podstatě 2,5 % rozdíl.

Je nutné si ale všimnout, že neexistují výrazné disproporce ve vývoji míry nezaměstnanosti u mužů a žen. Jde o vhodnou ukázkou rovného postavení obou pohlaví na trhu práce.

Graf 1. Míra obecné nezaměstnanosti v Belgii podle pohlaví v % v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

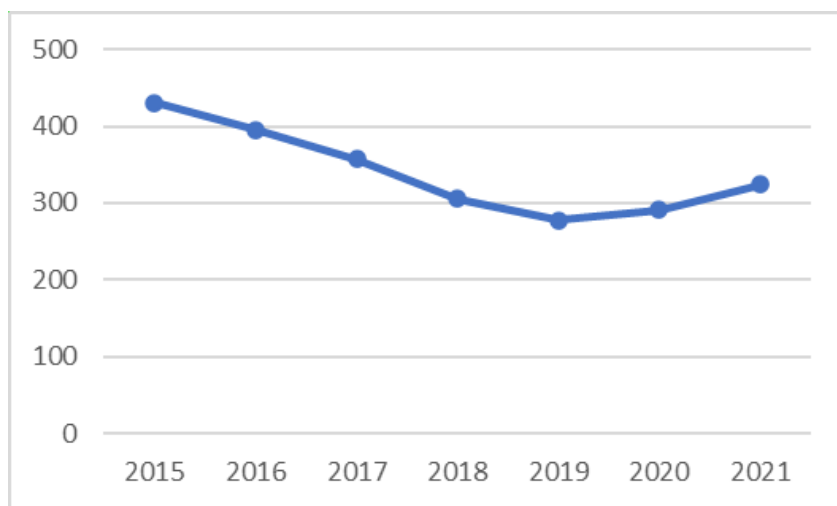
V době psaní dané práce hlavním důvodem hledání nové práce je nalezení lepších pracovních příležitostí nebo nalezení práce, která lépe vyhovuje představám obyvatelů. Danou možnost uvedl každý třetí respondent (Statbel, 2022). Z této odpovědi je jasné, že

Belgičané nemají výrazné problémy s pracovním trhem a spíše hledají lepší uplatnění pro sebe.

Je nutné rovněž uvést, že Belgie je dlouhodobým evropským lídrem z pohledu relativního počtu nově vytvořených pracovních míst (Eurostat, 2022). Proto na první pohled se může zdát divné, že míra nezaměstnanosti v zemi je tak vysoká. Problém je ovšem v tom, že se jedná o vesměs pracovní místa soustředěna do jednoho regionu.

Vývoj celkového počtu nezaměstnaných v Belgii v podstatě kopíruje vývoj míry obecné nezaměstnanosti – viz graf č. 2. Zde je rovněž možné si všimnout určitého růstu v roce 2020, což lze vysvětlit COVID-19.

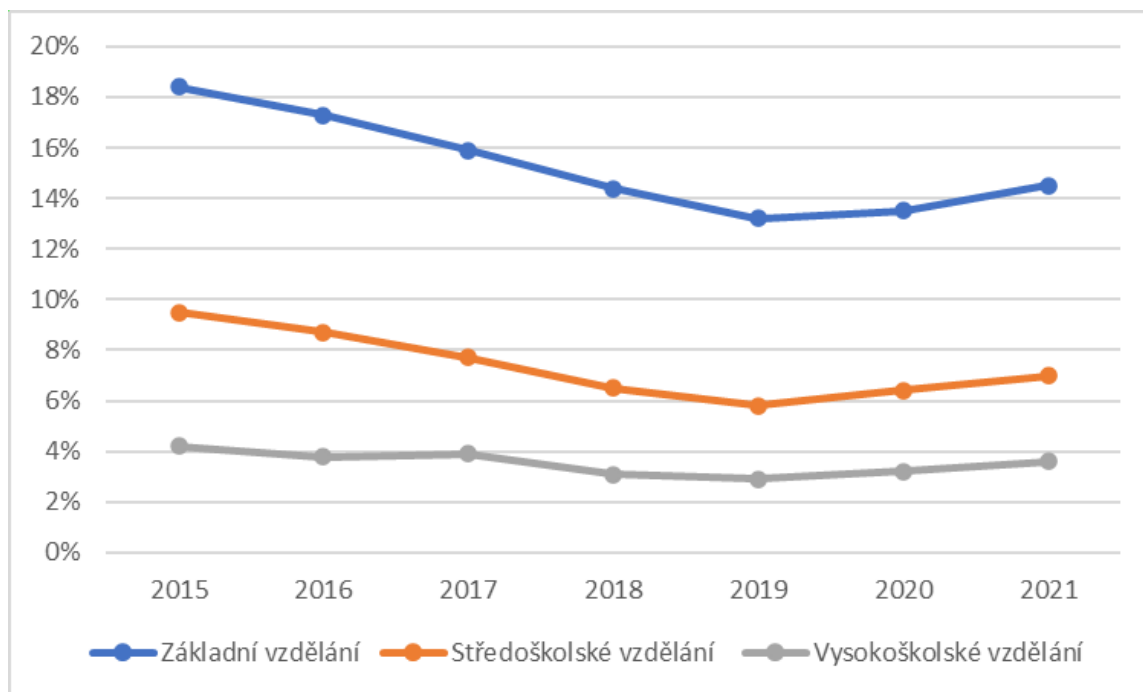
Graf 2. Celkový počet nezaměstnaných v Belgii v tis. osob v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Zcela očekávaně lidé s relativně nízkým vzděláním mají problémy na trhu práce – viz graf č. 3. I naopak zcela logicky u vysokoškolsky vzdělaných osob je míra nezaměstnanosti daleko nižší. V podstatě studium na vysoké škole je zárukou dobrého postavení na trhu práce.

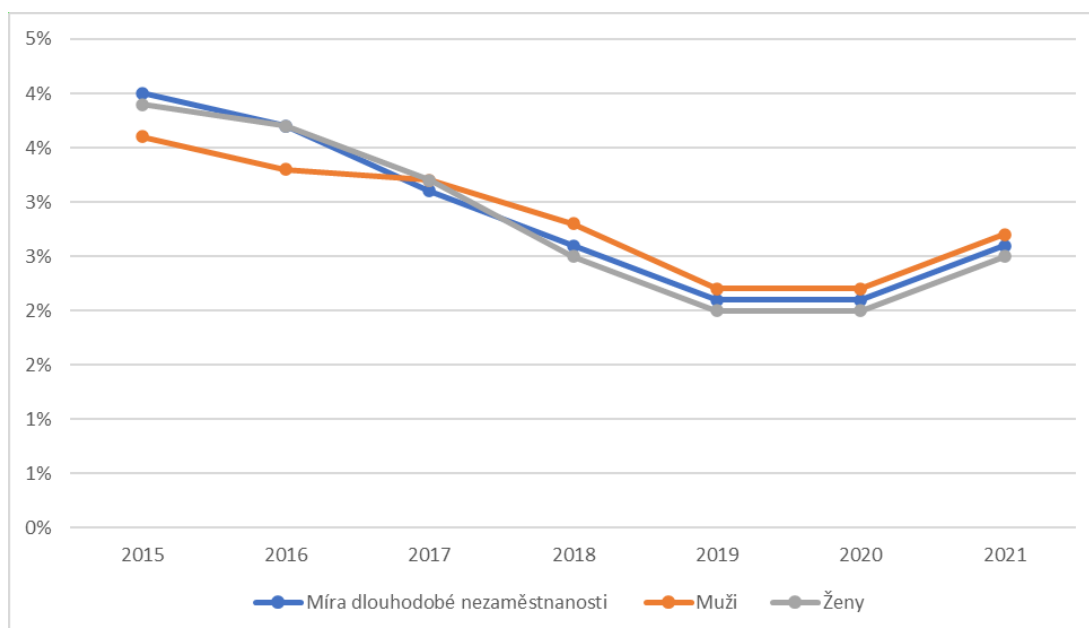
Graf 3. Míra nezaměstnanosti v Belgii podle vzdělání v % v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti u žen má shodné hodnoty jak i u celkové míry dlouhodobé nezaměstnanosti – viz graf č. 4. Ženy tak nejsou postiženy dlouhodobou nezaměstnaností výrazněji než muži. Jedná se o častý problém v jiných zemích, kde ženy mají horší postavení na trhu práce. Je evidentní, že to neplatí pro případ Belgie.

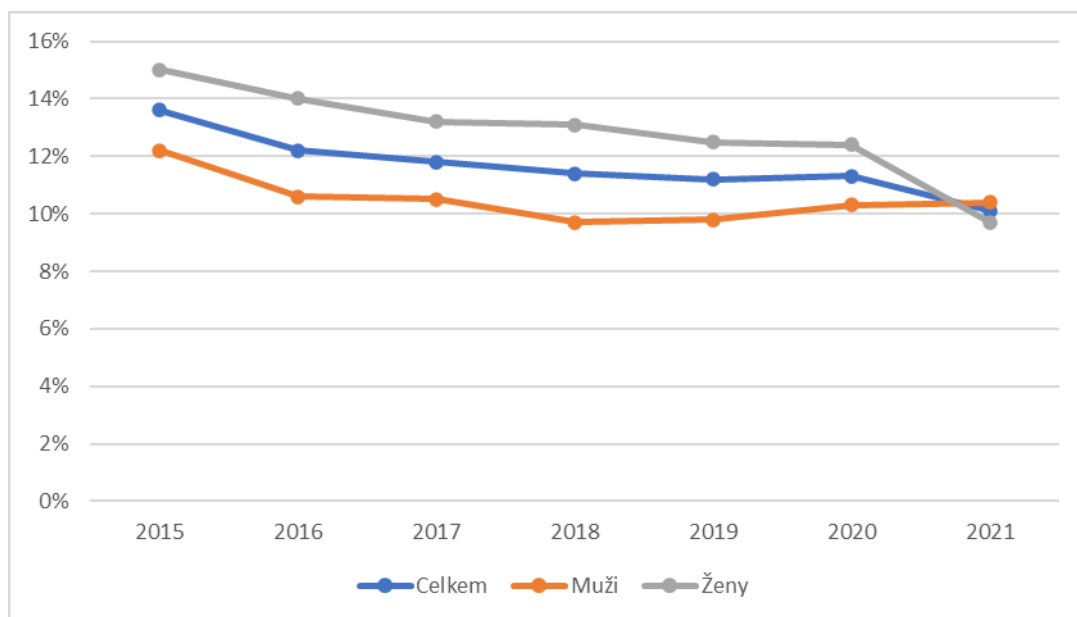
Graf 4. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Belgii podle pohlaví v % v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Jako problematické se jeví postavení mládeže, která není zaměstnána, a navíc která se nepodílí na vzdělávacím procesu – viz graf č. 5. Daná mládež má tak velice znevýhodněnou pozici na trhu práce země. V dané zemi je tak mládež silně vyloučena z pracovního trhu, což může mít negativní důsledky v budoucnosti, zejména v podobě dlouhodobé nezaměstnanosti.

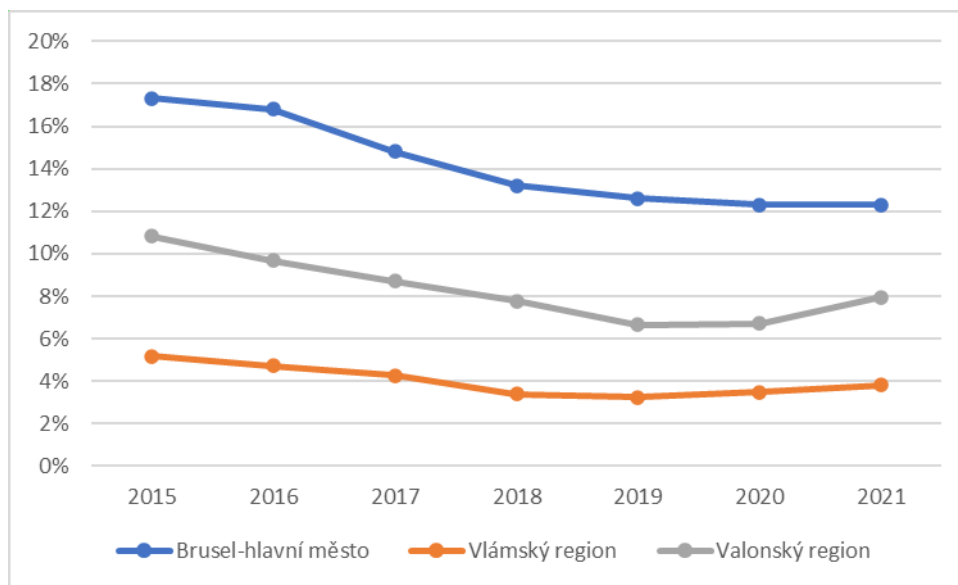
Graf 5. Podíl mládeže, které není zaměstnána nebo se nepodílí na vzdělávacím procesu v Belgii podle pohlaví v % v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Je nutné rovněž uvést, že Belgie je dlouhodobým evropským lídrem z pohledu relativního počtu nově vytvořených pracovních míst (Eurostat, 2022). Proto na první pohled se může zdát divné, že míra nezaměstnanosti v zemi je tak vysoká. Problém je ovšem v tom, že se jedná o vesměs pracovní místa soustředěna do jednoho regionu – viz graf č. 6.

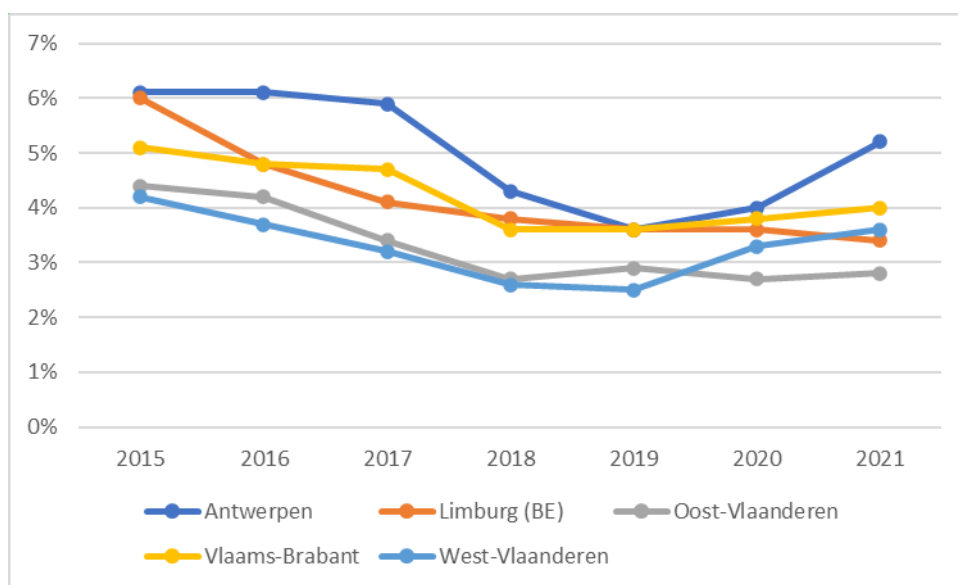
Graf 6. Nezaměstnanost ve tři regionech Belgie v % v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Pokud se podíváme na jednotlivé oblasti právě Vlámského regionu, uvidíme shodnou situaci – viz graf č. 7. Dokonce i v jednom regionu je možné vypořádat výrazné rozdíly v míře nezaměstnanosti.

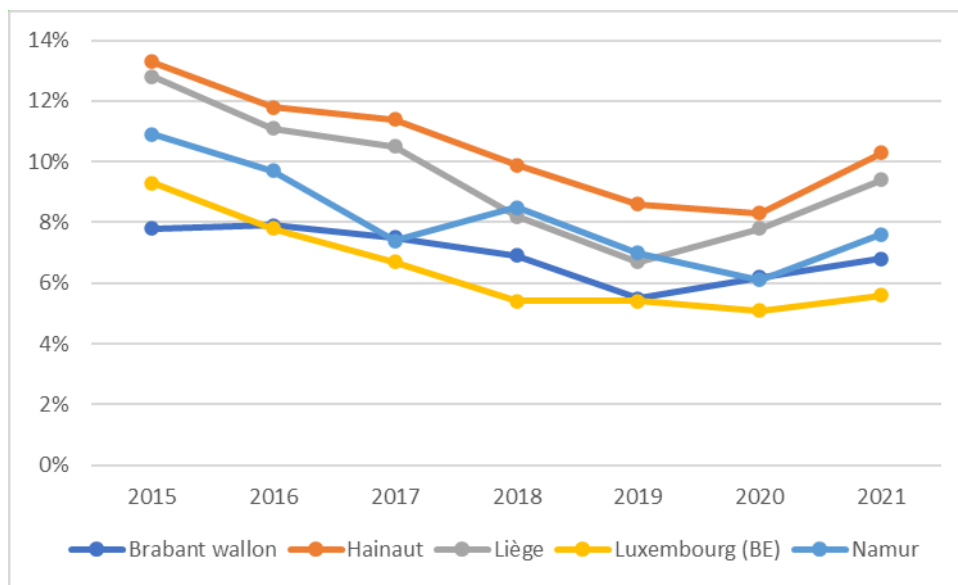
Graf 7. Nezaměstnanost ve Vlámském regionu Belgie v % v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Ve Valonském regionu je ale situace o něco odlišná – viz graf č. 8. Zde není možné vypořádat výrazné odchylky. I přes to je evidentní, že daný region má výrazné problémy se zaměstnaností.

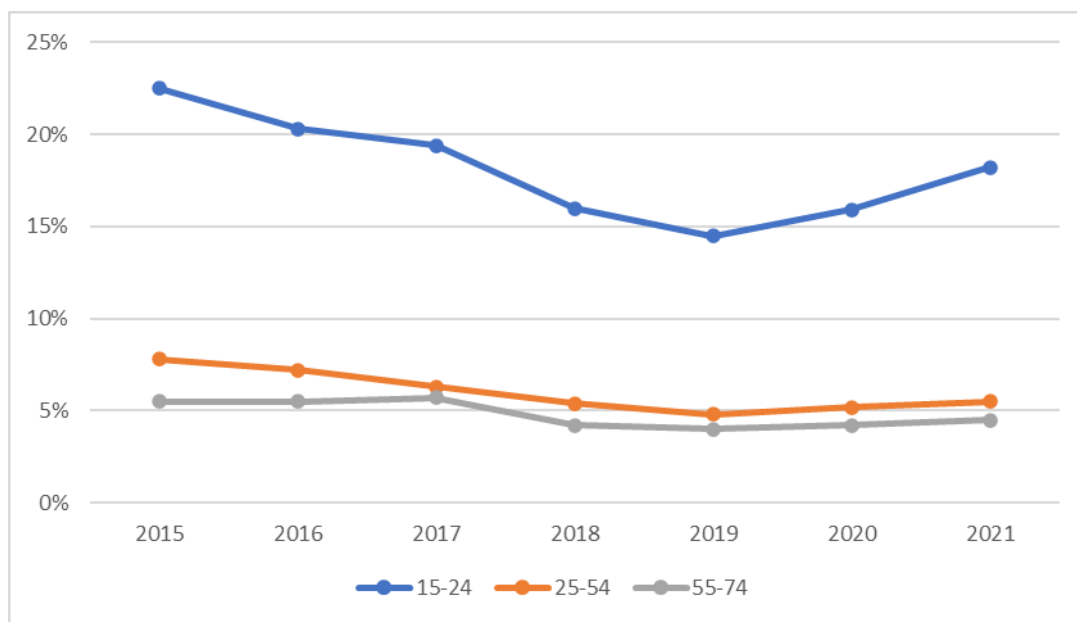
Graf 8. Nezaměstnanost ve Valonském regionu Belgie v % v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Klasickým problémem většiny ekonomik je míra nezaměstnanosti mládeže, což potvrzuje graf č. 9. Je evidentní, že to platí i pro Belgii. Mládež, která je těsně po dokončení školy, respektive vysoké školy tak má výrazné problémy s nalezením práce. Zajímavé je, že lidé starší 55 let nemají problém s nalezením práce, což je jedna z typických rizikových skupin na trhu práce.

Graf 9. Míra nezaměstnanosti v Belgii podle věku v % v letech 2015-2021

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Belgie je zemí, která přitahuje migranty jak z EU, tak i mimo EU. Přitom migranti podle statistických odhadů mají pozitivní dopad na místní HDP – a to ve výši 3,5 % od dané veličiny (Eurostat, 2022). Do země přijíždí za práci přibližně 140-150 tisíc lidí ročně. Jedná se o přísun přibližně 1,3 % nového obyvatelstva – viz tabulka č. 3. Země také má relativně benevolentní politiku v udělování místního občanství. Je možné si všimnout rostoucího počtu udělených občanství.

Tabulka 3. Vybrané ukazatele vztahované k migraci do Belgie v letech 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet nových migrantů do země	146 626	123 702	126 703	137 860	150 006	150 924	156 295
Podíl nově příchozích migrantů na celkové populaci	1,31%	1,09%	1,11%	1,21%	1,31%	1,32%	1,35%
Počet udělených občanství	27 071	31 935	37 399	36 200	40 594	33 915	39 233

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Na závěr je možné prozkoumat ostatní ukazatele belgického trhu práce – viz tabulka č. 4. Naprosto alarmující je to, že v Belgii přibližně každé desáté dítě žije v rodinách, kde rodiče nemají zaměstnání. Jedná se bohužel o situaci, ve kterých u dětech se mohou vypracovat špatné návyky pro budoucí život. Dále obyvatelé Belgie stále zvyšují počet odpracovaných let. Za posledních sedm let daná doba vzrostla z 32,6 let až na 34. COVID-19 výrazně změnil styl práce v Belgii, a to tím, že zdvojnásobil počet lidí, kteří pracují převážně z domova.

Tabulka 4. Další vybrané ukazatele nezaměstnanosti v Belgii v letech 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podíl dětí žijících v domácnosti bez zaměstnání v %	13,1	12,6	12,3	11,3	12,1	12,9	10,8
Délka pracovního života v letech	32,6	32,6	32,9	33,3	33,6	33,4	34
Podíl lidí pracujících z domova v %	8,9	8,6	9,3	9,6	10,3	13,3	16

Zdroj: Statbel, Eurostat, 2022

Na základě statistického šetření tak vplynuly následující závěry. Zaprvé není nezaměstnanost výrazným problémem belgické ekonomiky, i přes to výše míry obecné nezaměstnanosti je daleko od ideálních hodnot. Zadruhé bylo poukázáno na následující skupiny ohrožené nezaměstnaností: mládež, dlouhodobě nezaměstnané a lidi se základním

vzděláním. Dalším problematickým místem je nezaměstnanost z regionálního pohledu. Nakonec postavení žen na trhu práce země není ohroženo.

4.3 Hlavní typy belgické nezaměstnanosti a jejich charakteristika

Z výše uvedené kapitoly vyplynuly hlavní rizikové skupiny na trhu nezaměstnanosti: mládež, dlouhodobě nezaměstnané, regionální nezaměstnanost a lidé se základním vzděláním. Kromě toho je nutné poukázat i na problém existující v místní ekonomice, a tím je zaměstnanost migrantů.

4.3.1 Nezaměstnanost mládeže

Problém se zaměstnaností mládeže má v Belgii stejné kořeny jak i jinde ve světě – jedná se o skupinu lidí, kteří nemají požadovanou praxi, proto se v mnoha případech zaměstnavatele se jim vyhýbají (Cockx, 2013).

Jako možným problémem u zaměstnanosti mládeže se jeví i poměrně vysoké sociální dávky, které daná skupina může pobírat. Výše těchto dávek se pohybuje v intervalu 400-1000 eur, a to v závislosti na finanční situaci rodiny. Přitom na rozdíl od většiny evropských zemí pro získání dané dávky není potřeba být zaměstnaným (Cockx, 2013). Samozřejmě se nejedná o velkou částku na belgické poměry, kde průměrná mzda dosahuje výše 3,5 tisíc eur (Eurostat, 2022), avšak pokud mladý člověk žije u rodičů a vede skromný život, daná částka mu postačí pro zajištění základních potřeb.

Není potřeba si myslet, že problém s nalezením práce je spojen jenom s přístupem zaměstnavatelů. Jako výrazný problém Belgie se jeví to, že polovina nezaměstnané mládeže nemá v úmyslu hledat práci nebo jiným způsobem zvyšovat svou atraktivitu pro pracovní trh. Přitom se jedná o přibližně 100 tisíc osob (OECD, 2022). V podstatě de facto daná skupina zcela logicky se „přemístí“ do kategorie dlouhodobě nezaměstnaných osob.

4.3.2 Dlouhodobě nezaměstnané

Jedná se o další klasický typ nezaměstnanosti, který se běžně vyskytuje v belgických podmínkách. Daný typ nezaměstnanosti přímo vyplývá z charakteru belgické ekonomiky, která má výrazné prvky ekonomiky s důrazem na vysokou přidanou hodnotu.

Lidé z různých důvodů se nepodílejí na vzdělávacích akcích, nepracují na růstu své odborné úrovně a stávají se tak dlouhodobě nezaměstnaní, jelikož jsou neatraktivními pro belgické zaměstnavatele.

Nejvíce ohroženou skupinou je v tomto případě mládež, která má problémy s nalezením práce – viz předchozí kapitola. Daná skupina se může relativně rychle přeměnit na dlouhodobě nezaměstnanou skupinu osob a být tak výraznou zátěží pro belgický stát.

Právě mládež má největší procento dlouhodobě nezaměstnaných osob – lidi ve věku 15-24 let dlouhodobě bez práce bylo 4-5 %. Přitom u jiných věkových skupin je podíl relativně shodný a je ve výši 2-3 % (Debacker, 2022). Jedná se tak o belgické specifikum.

4.3.3 Migranti z mimounijních zemí

Jako významný problém Belgie se jeví nezaměstnanost u přistěhovalců, a to i ve druhé nebo třetí generaci. Přitom ne všichni imigranti mají problém s nalezením práce, jedná se o pouze obyvatele původně mimoevropských zemí. Daná skupina lidí má až třikrát vyšší míru nezaměstnanosti. Celkově se jedná o přibližně 123 tisíc lidí (Carter, 2022).

Přitom je nutné zdůraznit, že lidé ze zemí EU nemají problém nalézt práci v Belgii. Míra nezaměstnanosti u migrantů z EU nebo jejich potomků je v roce 2021 ve výši 7,4 %, což je srovnatelné s nezaměstnaností u majitelů belgických pasů – 5,6 %. Na rozdíl od toho míra nezaměstnanosti u občanů, jejichž rodiče nebo oni samy pocházely z mimounijních zemí dosahuje výše 21 % (National Bank of Belgium, 2022).

Je to spojeno s přístupem zaměstnavatelů – i když osoba pocházející ze zemí mimo EU dokončila vysokou školu v Belgii, stále má problémy s nalezením práce. Nejhorší je situace u lidí z Konga, Burundi, Rwandy, zemí Magrebu a Turecka (Debacker, 2022). Jedná se o klasický případ diskriminace lidí na pracovním trhu.

V rámci dané skupiny je nutné poukázat na postavení žen. Osoby ženského pohlaví pocházející z výše uvedených zemí mají ještě větší problémy s nalezením práce. Je to mimo jiné způsobeno i odlišným kulturním vzorcem – ženy patřící daným národům spíše zůstávají doma a zajišťují péči o domácnost a děti.

Dalším problémem dané skupiny je nižší míra vzdělanosti mimounijních imigrantů – například 42,6 % pracovních migrantů a jejich potomků z mimoevropských zemí nemají

dokončenou střední školu, pro Belgii je ovšem dané číslo jen ve výši 17 % (Carter, 2022). Zde je nutné znovu upozornit na charakter belgické ekonomiky, která vyžaduje především odborníky nežli levnou pracovní sílu.

4.3.4 Lidé se základním vzděláním

Postavení lidí se základním vzděláním v belgické ekonomice je srovnatelné se situací v ostatních zemích. Čím je nižší vzdělání, tím je i nižší pravděpodobnost nalezení dobře placené práce.

Na první pohled se může zdát, že lidé s nízkým vzděláním mohou najít pracovní uplatnění daleko snadněji, jelikož pro celou řadu prací není potřeba určité kvalifikace: pomocná neodborná práce na stavbě, uklízečky v hotelích, sběr a třídění odpadů, doplňovač zboží v supermarketu apod. Pro Belgii to ovšem neplatí – jedná se o ekonomiku postavenou na využití především kvalifikované pracovní síly. Právě proto třeba až polovina pracovních nabídek v Bruselu obsahuje kromě zkušeností v oboru nutnost znát francouzský, holandský jazyky a někdy k tomu i angličtinu (Jong, 2022).

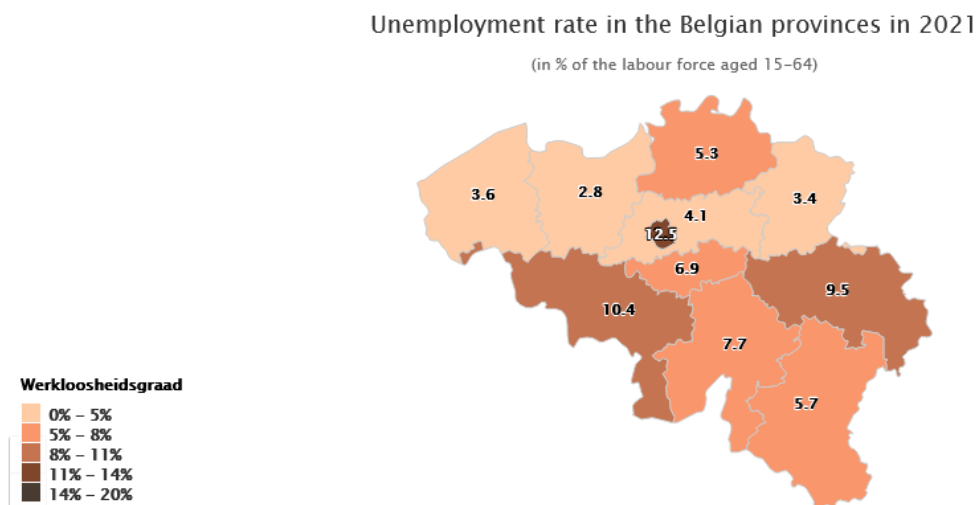
Belgická ekonomika je navíc silně orientována na export a na výrobu produkce s vysokou přidanou hodnotou. U dané produkce se logicky očekává i zaměstnání osob s odpovídající kvalifikací. Právě proto postavení lidí se základním vzděláním je relativně negativní.

4.3.5 Regionální nezaměstnanost

Z pohledu regionálního rozložení s dopadem na nezaměstnanost, Belgii je možné relativně striktně rozdělit na Vlámsko, Valonsko a hlavní město Brusel. Jedná se o tři klíčové regiony. Přitom kupodivu právě v hlavním městě Bruselu je nejvyšší míra nezaměstnanosti dosahující výše 12 %, což je dvakrát více nežli je celobelgický průměr. Ve Vlámsku je to 3-4 % a ve Valonsku 7-9 % (Statbel, 2022). V zemi jsou tak značné odlišnosti z pohledu regionální nezaměstnanosti.

Daný jev je naprosto výborně vidět na obrázku č. 2, který udává poslední údaje o regionální nezaměstnanosti belgického státu – sever země s nízkou mírou nezaměstnaností je Vlámsko, jih státu je Valonsko a uprostřed je problematicky Brusel.

Obrázek 2. Regionální nezaměstnanost v Belgii v roce 2021

Zdroj: National Bank of Belgium, 2022

Mimočodem je tak Belgie dlouhodobým „lídrem“ mezi evropskými zeměmi – v málokterém evropském státě jsou tak velké regionální disproporce týkající se míry nezaměstnanosti (Gompel, 2022).

Přitom na rozdíl od jiných zemí se belgické veřejné správě dlouhodobě nedaří zmírnit tyto disproporce. Česká republika například čelila výrazné regionální nezaměstnanosti po rozpadu komunistického režimu, zejména na severu země v důsledku útlumu celé řady odvětví – například v Karvině byla míra nezaměstnanosti v roce 2001 ve výši 20 % (MPSV, 2022). Avšak v současné době daný podíl výrazně klesl a míra zaměstnanosti v daném regionu v současné době se pohybuje na úrovni 8 % (ČSÚ, 2022).

Důvod regionální disproporce nezaměstnanosti spočívá v ekonomické situaci belgické země. Ve Vlámku je soustředěna většina průmyslu belgického státu, jedná se o ekonomický motor celé země. Zde působí například Opel nebo Volvo. Navíc je Vlámko klíčovým logistickým uzlem státu.

Valonsko bylo v předchozích staletích naopak bohatší nežli Vlámko. Bohužel ale region nezvládl přestup na moderní způsob výroby – výroba uhlí nebo hutnictví již nejsou moderními průmyslovými odvětví. Jedná se tak o klasický postindustriální region potýkající se s problémy tranzitní ekonomiky.

Brusel na první pohled je největším regionálním zaměstnavatelem z pohledu počtu nabízených pracovních míst. Navíc se jedná o sídla celé řady evropských institucí. Zde

ovšem tkví základní problém města – nabídka práce sice je silná, avšak se jedná o místa vyžadující velice vysokou odbornou úroveň. Navíc hlavním zaměstnavatelem daného regionu je veřejná správa s 14,7 % (Eures, 2022). Brusel není rozhodně místem pro každého zaměstnance, jde o pracovní trh určený úzkým specialistům anebo pracovníkům veřejné správy.

Ve výsledku i třeba počet nově vytvořených pracovních míst odpovídá uvedenému rozdělení: v roce 2021 67,95 % nových pracovních míst bylo vytvořeno ve Vlámku, 19,65 % ve Valonsku a pouze 12,43 % v Bruselu (Carter, 2022). Nová pracovní místa se tak de facto tvoří jen v nizozemsky mluvící části země.

Rovněž je důvodem kulturní odlišnost tří uvedených provincií, zejména odlišný jazyk, v důsledku čehož je omezena pracovní migrace lidí do regionů s lepší ekonomickou situací (Walker, 2022). Ve Vlámku je využívána místní verze holandštiny, kdežto ve Valonsku převládá francouzština.

4.4 Ekonomické, sociální a psychologické důsledky belgické nezaměstnanosti

Dále je možné prozkoumat ekonomické, sociální a psychologické důsledky nezaměstnanosti v Belgii.

4.4.1 Ekonomické důsledky

Klasický ekonomický důsledek v propadu HDP neplatí pro belgickou ekonomiku. Důvod je snadný – Belgie má dostatek pracovních nabídek a je skutečně mezinárodním trhem. Ve státě pracuje početná skupina cizinců zastávající vysoce odborné pozice.

Zajímavým ekonomickým důsledkem nezaměstnanosti v zemi je aktivní snaha místních firem nalákat zahraniční uchazeče k práci v Belgii (Jong, 2022). Místní firmy se tak snaží rekrutovat odborníky ve snaze zaplnit místní pracovní místa. Lokální pracovní trh rozhodně nestačí k zaplnění všech požadavků firem.

Díky tomu je možné vysvětlit paradox zmíněný výše – ačkoliv je Belgie jedním z evropských lídrů v relativním počtu nově vytvořených pracovních míst, stále jde o stát s výraznou mírou regionální nezaměstnanosti.

Ekonomické problémy jsou specifické pro Belgii – jedná se o nezaměstnanost mládeže a také o další zvýšení rozdílů mezi regiony. Jak již bylo uvedeno, jednou z nejvíce ohrožených v zemi nezaměstnaností skupin, je mládež. U dané skupiny reálně hrozí, že po určitou dobu se z ní stane dlouhodobě nezaměstnaná skupina (Cockx, 2013). Regionální nezaměstnanost již také byla uvedena – pracovní místa se vytváří de facto v jednom regionu země, což může přivést ke zvýšeným tlakům na jeho infrastrukturu, jelikož právě sem budou cizinci směřovat za práci.

4.4.2 Sociální důsledky

Hlavním sociálním důsledkem nezaměstnanosti v zemi je nemožnost začlenění mladých lidí do pracovního procesu. Ve výsledku tak vzniká skupina lidí, kteří mohou být naladěni relativně extremisticky vůči současné vládě, jelikož ji budou obviňovat ze své situace.

Sociálním důsledkem nezaměstnanosti je rozpad rodin, menší snaha zakládat rodinu nebo začínat dlouhodobé vztahy. Dané tvrzení platí jak pro muže, tak i pro ženy (Vanthomme a Gadeyne, 2022). Toto tvrzení je logicky vzhledem k nutnosti vynakládat finanční prostředky nejen na sebe, ale i na dalšího člověka.

Sociálním dopadem je i začlenění přistěhovaleckých rodin do pracovního života. To platí zejména pro mimounijní země (Eurostat, 2022). Bohužel stále velké procento přistěhovalců, a to již ve druhé nebo dokonce třetí generaci má problém s nalezením práce, zejména pokud se jedná o ženy. Ve výsledku tak může vzniknout skupina občanů Belgie, kteří se negativně staví vůči současné vládě a kteří se moc neztotožňují se svým belgickým občanstvím.

4.4.3 Psychologické důsledky

Relativně složité je zajistit měření psychologických problémů, protože se jedná o zpravidla celý komplex, který je ovlivněn několika činiteli. Naprosto nejčastějším důsledkem ztráty nezaměstnanosti jsou deprese vyžadující péči lékařů a příjem léků (Vanthomme a Gadeyne, 2022).

Je rovněž nutné upozornit, že klasickým příkladem psychologických dopadů nezaměstnanosti v zemi je vyšší riziko úmrtí, které se vyskytuje u lidí majících chronické nemoci – jedná se o zejména endokrinní a zažívací onemocnění a duševní poruchy. Přitom daná pravděpodobnost je u nezaměstnaných až dvakrát vyšší nežli u zaměstnaných (Vanthomme a Gadeyne, 2022). Zde je nutné upozornit, že endokrinní nebo duševní nemoci se neobjevují v případě nezaměstnanosti, jedná se ale o faktory, které slouží jako spouštěcí mechanismy.

4.5 Sociální postavení nezaměstnaných v systému tržních vztahů

Pro účely pobírání dávek v nezaměstnanosti je nutné mít minimální počet odpracovaných dní (312 až 624) během posledních 18-36 měsíců. Samotná délka období se liší podle věku. Registrace je prováděna v příslušných úřadech dle území: ve Vlámku VDAB, Actiris v Bruselu a FOREM ve Valonsku. Další podmínkou je odpovídat na každou vhodnou nabídku zaměstnání nebo vzdělávání (Oficiální stránky Evropské komise, 2022).

Samotná výše dávky je vypočtena dle průměrní denní mzdy, situaci v rodině a na době, po kterou je osoba nezaměstnána, a to podle tohoto pravidla: *„Pokud je na nezaměstnané osobě závislá rodina a tato osoba je jediným živitelem rodiny, má nárok na 60 % předchozího výdělku, maximálně však 54,71 EUR a minimálně 41,95 EUR denně. Nezaměstnaná osoba bez vyživovaných osob má první rok nezaměstnanosti nárok na 60 % předchozího výdělku (maximálně však 54,71 EUR a minimálně 35,24 EUR denně) a poté na 55 % (maximálně však na 42,73 EUR denně). Nezaměstnaná osoba bez vyživovaných osob a žijící s osobami, které mají příjem, má první rok nezaměstnanosti nárok na 60 % předchozího výdělku (maximálně však 54,71 EUR a minimálně 26,42 EUR) a poté na 40 % (maximálně však na 37,77 EUR a minimálně na 35,24 EUR). Později pobírá paušální částku ve výši 18,61 EUR“* (Oficiální stránky Evropské komise, 2022).

V roce 2022 minimální mzda v zemi činila například 1,6-1,7 tisíc eur (v závislosti na věku praxe) (Wageindicator, 2022). Jedná se o přibližně 50 euro na den. V podstatě je tak minimální výše mzdy, která má pokryt nejnětější potřeby jedince, je rovna sociálním dávkám v nezaměstnanosti.

Jak je zřejmé z uvedeného textu, nezaměstnaní osoby nejsou rozhodně v Belgii vyloučeni ze systému tržních vztahů a mají dostatek financí na zajištění svých běžných potřeb. Samozřejmě nelze rozhodně říct, že postavení nezaměstnaného je pozitivní, avšak dávky rozhodně postačí pro zajištění jeho nutných potřeb. Jde o klasickou situaci v zemích se silnou sociální ekonomikou.

4.6 Státní politika podpory zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti v Belgii

Dále je provedeno zhodnocení státní politiky podpory růstu zaměstnanosti. Dané zhodnocení je uskutečněno ze dvou úhlů pohledu: celkový objem výdajů a nejčastější typy podpor určených pro nezaměstnané.

4.6.1 Objem státních výdajů na politiku zaměstnanosti

Vývoj výše výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti je uveden v tabulce č. 5. Jak je zřejmé, z daného pohledu Belgie utrácí přibližně 1,5 % svého HDP na pasivní politiku. Jedinou výjimkou byl rok 2022. Důvodem růstu podílu v roce 2020 byla snaha státu zavést podpůrná opatření v boji proti COVID-19.

Tabulka 5. Objem výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti jako % podíl HDP v letech 2014-2020

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pasivní politika	1,93	1,69	1,55	1,38	1,23	1,08	2,04

Zdroj: Eurostat, 2022

U aktivní politiky zaměstnanosti je podíl státních výdajů na politice zaměstnanosti daleko menší a pohybuje se na úrovni 0,5 % místního HDP, což je daleko méně, nežli je utráceno na pasivní politiku. Na první pohled se zdá poměrně nelogicky, jelikož snahou moderních států je právě využívat spíše aktivní politiku nežli pasivní. Je ale nutné počítat s tím, že v případě Belgie do pasivní politiky zaměstnanosti kromě samotné výše přímé podpory nezaměstnaných v podobě sociálních dávek v nezaměstnanosti je zařazena možnost předčasného odchodu do důchodu, která je hojně využívána v belgických podmínkách.

Ve výsledku je tak de facto součástí státní politiky zvýšení zaměstnanosti i součást důchodové politiky státu. Právě proto se jedná o částečně zkreslené údaje.

Tabulka 6. Objem výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti jako % podíl HDP v letech 2014-2020

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aktivní politika	0,52	0,52	0,52	0,54	0,58	0,58	0,59

Zdroj: Eurostat, 2022

Nakonec je možné uvést i vývoj celkových výdaj na státní politiku zaměstnanosti – viz tabulka č. 7. Jedná se o součet obou přístupů – jak aktivního, tak i pasivního.

Tabulka 7. Objem celkových výdajů na politiku zaměstnanosti v mil EUR v letech 2014-2020

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aktivní politika	2 113	2 163	2 247	2 406	2 648	2 782	2 643
Pasivní politika	7 768	7 029	6 681	6 122	5 644	5 150	9 181
Celkem	9 881	9 192	8 928	8 528	8 292	7 932	11 824

Zdroj: Eurostat, 2022

Je vidět, že během sledovaného období docházelo ke kolísání dané veličiny, maxima bylo dosaženo v roce 2020, a to v souvislosti s COVID-19. Belgie je z pohledu dané veličiny relativně sociálním státem. Více finančních prostředků na zaměstnanost vydávají jenom velké evropské státy – Francie, Německo apod. (Eurostat, 2022).

4.6.2 Hlavní způsoby zvyšování zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti

Vzhledem k tomu, že v Belgii de facto neexistuje centrální systém úřadů práce, který je typický například pro Českou republiku, existuje celá řada iniciativ na lokální úrovni, které jsou zaměřeny na určitou cílovou skupinou lidí. Z tohoto úhlu pohledu je belgickým systém značně netransparentní. V dalším textu jsou zmíněny nejčastější způsoby zvyšování zaměstnanosti.

Rekvalifikace

Jedná se o nejčastější formu zvyšování zaměstnanosti v zemi, která má klasickou povahu popsanou v teorii. Odlišností Belgie je to, že v podstatě každý region má svoje aktivity v daném směru. Nejčastěji se ale jedná o klasické rekvalifikační kurzy v době trvání šesti měsíců. Kromě toho specifíkem Belgie je uspořádání jazykových kurzů (Eures, 2022).

Předčasný důchod

Belgie nabízí relativně zajímavý způsob zvyšování zaměstnanosti ve formě odchodu do předčasného důchodu, který je možné využít po odpracování dostatečného počtu let a dosažení aspoň 60 let. Přitom za normálních podmínek se do důchodu odchází až v 65 letech. Ve výsledku se například dosahuje toho, že pouze 37,5 % lidí starších 61 a mladší 65 let jsou

zaměstnání (APG, 2022). Přitom zbývající přibližně 2/3 lidí pobírají sociální dávky spojené s předčasným důchodem a nepracují.

Na první pohled se jeví jako vhodná forma uvolnění pracovních míst lidmi v předdůchodovém věku, avšak se jedná o nadměrné státní výdaje, a to během několika let. Právě proto je třeba podle Global Pension Index z roku 2022 situace v zemi spojeno se starobními důchody označena jako dlouhodobě neudržitelnou (Mercer, 2022). Otázkou je tak zachování daného přístupu do budoucnosti.

Lokální aktivity

Tyto aktivity jsou iniciovány místními úřady a jsou zaměřeny zpravidla na dvě zmíněné rizikové skupiny – mládež a přistěhovalce. V rámci těchto aktivit se pracuje například individuálně anebo skupinově, a to formou konzultací souvisejících s nalezením práce (Cedefop, 2022). Dalším příkladem jsou jazykové kurzy, které ocení zejména přistěhovalci bez znalosti holandštiny. Jak již bylo uvedeno, většinou se jedná o země Severní Afriky, kde je běžné využití francouzštiny. Přitom většina pracovních nabídek je generována v holandsky mluvící části země.

DUO for a JOB

Další příklad je unikátní pro Belgii. Jedná se o způsob snižování nezaměstnanosti směřující na přistěhovalce. Daný způsob je možné označit jako mentoring vedený ze strany osoby vyložené v předdůchodovém věku vůči mladému migrantu. Obsahem školení je seznámení s belgickým trhem práce a nalezení odpovídajícího pracovního uplatnění během šesti měsíců (Kois, 2022).

Kurzy v rámci pracovní doby

Zajímavostí belgické politiky směřující k aktivní participaci na pracovním procesu je uspořádání kurzů, a to v rámci pracovní doby (Eures, 2022). Jedná se o vhodný případ toho, jak zlepšit postavení lidí, kteří již pracují, avšak cítí se ohrožení ztrátou zaměstnání. Ve výsledku jedinec tak má naprosto výbornou možnost zlepšit svou pozici na pracovním trhu.

5 Diskuse

Belgický trh práce je hodně specifický. Jedná se o trh práce, který je v podstatě orientován na výrobu směřující na export. Přitom se jedná o vývoz zboží s vysokou přidanou hodnotou. Tomu odpovídají i požadavky na pracovníky. V Belgii je zvykem, že zaměstnanci mluví dvěma nebo více jazyky.

Mzdy jsou v Belgii poměrně vysoké, což je ale zcela kompenzováno přidanou hodnotou belgických zaměstnanců. Je ovšem nutné si uvědomit, že jde i o významné riziko, jelikož se může stát, že dojde k poklesu výkonnosti místních pracovníků (Konings a Marcolin, 2014). Ve výsledku může Belgie ztratit svou pozici na mezinárodním trhu, jelikož bude mít příliš drahou pracovní sílu.

Nelze rozhodně říct, že nezaměstnanost výrazně ovlivňuje belgickou ekonomiku z všeobecného hlediska – jak tomu bylo popsáno v teoretické části práce. Nezaměstnanost spíše způsobuje problémy vybraným skupinám místních lidí, ze kterých je nutné označit zejména mládež. Důvodem je podle Cokx (2013) špatně fungující systém školství v zemi. Školství je podle něj striktně odděleno od požadavků pracovního trhu a ve výsledku nereflexuje jeho požadavky. Zde ovšem není možné stoprocentně souhlasit s autorem, jelikož systém školství nemusí primárně sloužit potřebám firem.

Dále bylo v práci poukázáno na to, že dalším častým cílem politiky zaměstnanosti je začlenění cizinců do pracovního trhu, a to i přistěhovalců ve druhé nebo třetí generaci. Na první pohled se jedná o zbytečnost. Avšak Cockx, Lechner a Bollens (2020) upozorňují na pozitivní efekty daného přístupu. Náklady na realizaci těchto opatření se rychle vrátí.

V rámci psaní práce bylo poukázáno na to, že v zemi neexistuje jednotný přístup ke státní politice nezaměstnanosti, každý region v podstatě realizuje svou politiku. Podle mého názoru se nejedná o ideální situaci – ve výsledku vzniká jenom tlak na zvýšení byrokratického aparátu. Přitom pevně věřím, že zajištění státní politiky boje proti nezaměstnanosti je možné dosáhnout daleko efektivněji na centrální úrovni.

V práci jsem poukázala na vhodný příklad z českých podmínek, kdy se povedlo regionální nezaměstnanost snížit dvakrát. Daného kroku by rozhodně nebylo možné docílit bez aplikace státní politiky na centrální úrovni.

6 Závěr

Bakalářská práce byla věnována tématu nezaměstnanosti, a to na příkladě Belgie. Hlavním cílem této práce bylo analyzovat nezaměstnanost v konkrétní zemi Evropské unie: Belgické království. Vzhledem ke složitosti a komplexnosti hlavního cíle se pracovalo s jednotlivými dílčími cíli.

Prvním dílčím cílem práce byla identifikace hlavních typů nezaměstnanosti a jejich charakteristik. Jednotlivé typy nezaměstnanosti dle teoretické části práce je možné rozdělit podle následujících kritérií: ochota pracovat (dobrovolná a nedobrovolná), délka nezaměstnanosti (krátkodobá a dlouhodobá) a makroekonomický přístup (frikční, strukturální a cyklická nezaměstnanost). Dále dle teoretického přístupu se mluví o přirozené, sezonní a skryté nezaměstnanosti. V práci bylo rovněž upozorněno i na rizikové skupiny na trhu práce. Z pohledu situace v Belgii je nutné zmínit následující hlavní typy nezaměstnanosti: nezaměstnanost mládeže, dlouhodobě nezaměstnané, migranti a jejich potomci z mimounijních zemí, lidé se základním vzděláním a regionální nezaměstnanost.

Dalším dílčím cílem práce byla identifikace ekonomických, sociálních a psychologických důsledků nezaměstnanosti a jejich rozporů. Ekonomickým důsledkem je propad příjmů, pokles agregátní poptávky a zvýšené výdaje státu. K sociálním důsledkům patří pocit méněcennosti, růst kriminality, alkoholismus a narkomanie a možný ztrát respektu rodičů u svých dětí. Psychologické důsledky jsou zastoupeny depresemi, vyhledání lékařské pomoci a ztráta pracovní zkušenosti. U Belgie jde o něco odlišnou situaci způsobenou rozdílnou charakteristikou pracovního trhu: zde jsou pracovní místa vytvářena v jednom regionu, a navíc se jedná o pracovní místa vyžadující vysokou kvalifikaci, proto je zcela běžné zaměstnávání cizinců. Z toho vyplývá hlavní rozdílnost – míra nezaměstnanosti nemá výrazný dopad na HDP. Ekonomickým a rovněž i sociálním důsledkem je nezařazení mládeže do pracovního procesu, zejména pokud se jedná o mládež z ekonomicky slabších regionů. Kromě toho se jedná o výrazný tlak na ekonomicky nejrozvinutější region, který generuje většinu pracovních míst v zemi, jelikož právě do daného regionu směřuje většina cizinců. Sociálním dopadem je vyhnutí se založení rodin či navázání dlouhodobých vztahů. Specifikem Belgie je nezačlenění přistěhovaleckých rodin do pracovního trhu, a to již ve druhé nebo třetí generace. Ve výsledku tak sociální dopady se mohou relativně snadno přeměnit na politické – nespokojená mládež toužící po změně vládnoucího režimu. Z psychologických důsledků je nutné zmínit zejména deprese. Dále bylo v práci upozorněno

na to, že lidi s chronickými nemocí čelí v případě ztráty zaměstnání větší pravděpodobnosti úmrtí.

Třetím dílčím cílem práce bylo definování sociálního postavení nezaměstnaných v systému tržních vztahů. Nezaměstnaný má relativně negativní postavení v systému tržních vztahů, jelikož není schopen si dovolit koupi takového objemu služeb jak jeho zaměstnaný kolega. Navíc je odkázán na pomoc státu. U Belgie se jedná o následující. Výše sociálních dávek souvisejících se ztrátou nezaměstnanosti je ve výši odpovídající minimální mzdě. Proto rozhodně obyvatel Belgie, který ztratil práci, pocítí propad své životní úrovně, avšak nelze říct, že se dostane do bídy.

Navazujícím dílčím cílem práce byl rozvoj hlavních způsobů zvyšování zaměstnanosti a snižování nezaměstnanosti. Podle teoretické části práce se jedná o rekvalifikaci, investiční pobídky a regionech, finanční podporu vybraných zaměstnavatelů, veřejně prospěšné práce, konzultace, poradenství a zprostředkování práce. V případě Belgie je situace o něco odlišná. Zde nelze mluvit o existenci jednotného systému, ale o přenesení politiky zvýšení zaměstnanosti na místní úroveň. V podstatě každý region má svou vlastní politiku v daném směru. Zajímavé je, že jedním z klíčových způsobů realizace je seznámení uchazeče s podmínkami práce a celkovou situací na trhu práce. Možným důvodem je složitost místní legislativy, zejména pro přistěhovalce. Kromě toho z dalších nástrojů byly zmíněny: rekvalifikační a jazykové kurzy, předčasný důchod a rekvalifikace na pracovišti.

Nakonec posledním pátým dílčím cílem práce bylo definování hlavních směrů systému sociální ochrany nezaměstnaných. Sociální ochrana nezaměstnaných směřuje do dvou oblastí – aktivní a pasivní politika. Aktivní politika je spojena s co možná nejrychlejším návratem nezaměstnaného na trh práce. Pasivní politika směřuje k jeho finanční podpoře. Situace je v Belgii shodná. Je ale nutné poznamenat, že dochází k výraznému zkreslení údajů za danou zemi, jelikož ve státě je oblíbený předčasný odchod do důchodu, který je hrazen nikoliv z výdajů určených na sociální zabezpečení starobních důchodců, ale z výdajů určených na politiku nezaměstnanosti. Navíc v práci bylo upozorněno, že dle mezinárodního indexu Global Pension Index z roku 2022 je situace v Belgii označena za dlouhodobě neudržitelnou.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

BRČÁK, Josef. SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.

BUCHTOVÁ, Božena. ŠMAJS, Josef. BOLELOUCKÝ, Zdeněk. *Nezaměstnanost*. Praha: Grada Publishing, 2013. 192 s. ISBN 978-80-247-4282-3.

ČELEDOVÁ, Libuše. HOLČÍK, Jan. *Nové kapitoly ze sociálního lékařství a veřejného zdravotnictví*. Praha: Karolinum, 2018. 204 s. ISBN 978-80-2463-8195.

DUKOVÁ, Ivana. DUKA, Martin. KOHOUTOVÁ, Ivanka. *Sociální politika: Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2013. 200 s. ISBN 978-80-247-3880-2.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Podnik a jeho okolí. Jak přežít v konkurenčním prostředí*. Praha: C. H. Beck, 2012. 192 s. ISBN 978-80-7400-224-3.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada Publishing, 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3.

HANZELKOVÁ, Alena. KEŘKOVSKÝ, Miloslav. *Business strategie. Krok za krokem*. Praha: C. H. Beck, 2013. 159 s. ISBN 978-80-7400-455-1.

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie*. Praha: C. H. Beck, 2010. 200 s. ISBN 80-7179-885-1.

HRBKOVÁ, Jana. *Společenské vědy pro techniky: Ekonomie, právo, politologie*. Praha: Grada Publishing, 2020. 232 s. ISBN 978-80-271-2876-1.

HROZENSKÁ, Martina. DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada Publishing, 2013. 192 s. ISBN 978-80-247-4139-0.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN 978-80-247-4385-1.

KEŘKOVSKÝ, Miloslav. *Ekonomie pro strategické řízení. Teorie pro praxi*. Praha: C. H. Beck, 2004. 200 s. ISBN 978-80-7179-885-9.

- KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing, 2016. 456 s. ISBN 978-80-247-3874-1.
- LIPOVSKÁ, Hana. *Moderní ekonomie: Jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada Publishing, 2017. 256 s. ISBN 978-80-271-0120-7.
- MÁČE, M. *Účetnictví a finanční řízení*. Praha: Grada Publishing, 2013. 552 s. ISBN 978-80-247-4574-9.
- MLÝNKOVÁ, Jana. *Pečovatelsví. Učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost*. Praha: Grada Publishing, 2010. 324 s. ISBN 978-80-247-3185-8.
- PALATKOVÁ, Monika. ZICHOVÁ, Jitka. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2014. 264 s. ISBN 978-80-247-3643-3.
- PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. 280 s. ISBN 80-86730-02-6.
- PRŮCHA, Jan. VETEŠKA, Jaroslav. *Andragogický slovník*. Praha: Grada Publishing, 2014. 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.
- ROJÍČEK, Marek. SPĚVÁČEK, Vojtěch. VEJMĚLEK, Jan. ZAMRAZILOVÁ, Eva. ŽĎÁREK, Václav. *Makroekonomická analýza – teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2016. 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9.
- SIEGEL, Zbyněk. *Jak hledat a najít zaměstnání: Rady a tipy pro uchazeče*. Praha: Grada Publishing, 2012. 112 s. ISBN 978-80-247-4407-0.
- SLANÝ, Antonín. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha: C. H. Beck, 2013. 392 s. ISBN 80-7179-738-3.
- ŠIKÝŘ, Martin. *Personalistika pro manažery a personalisty*. Praha: Grada Publishing, 2012. 208 s. ISBN 978-80-247-4151-2.
- ŠÍMA, Josef. *Trh v čase a prostoru*. Praha: Liberální institut, 2000. 104 s. ISBN 80-86389-09-X.
- TOMEŠ, Igor. ŠÁMALOVÁ, Kateřina. *Sociální souvislosti aktivního stáří*. Praha: Karolinum, 2017. 256 s. ISBN 978-80-246-3612-2.

TOŠOVSKÁ, Eva. *Makroekonomické souvislosti ochrany životního prostředí*. Praha: C. H. Beck, 2010. 224 s. ISBN 978-80-7400-308-0.

ZADRAŽILOVÁ, Dana. *Společenská odpovědnost podniků. Transparentnost a etika podnikání*. Praha: C. H. Beck, 2010. 192 s. ISBN 978-80-7400-192-5.

ZICHOVÁ, Jitka. PALÁTKOVÁ, Monika. *Ekonomika turismu*. Praha: Grada Publishing, 2011. 205 s. ISBN 978-80-247-3748-5.

ŽÁK, Milan. *Hospodářská politika*. Praha: C. H. Beck 1999. 271 s. ISBN 80-7179-237-3.

7.2 Elektronické zdroje

APG. *Belgian pension system is on a collision course*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://apg.nl/en/publication/belgian-pension-system-is-on-a-collision-course/>>.

CARTER, Dylan. *Migrants in Belgium have difficulty accessing labour market*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.brusselstimes.com/228249/majority-of-non-europeans-in-wallonia-unemployed-according-to-flemish-study>>.

CARTER, Dylan. *Record number of job vacancies in Belgium*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.brusselstimes.com/employment/237721/record-number-of-job-vacancies-in-belgium>>.

CEDEFOP. *Belgium: helping young NEETs in Wallonia: over 60% success rate in 2018*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.cedefop.europa.eu/en/news/belgium-helping-young-neets-wallonia-over-60-success-rate-2018>>.

COCKX, Bart. LECHNER, Michael. BOLLENS, Joost. *Priority to unemployed immigrants? A causal machine learning evaluation of training in Belgium*. [online]. 2022. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0927537122001968>>.

COCKX, Bart. *Youth Unemployment in Belgium: Diagnosis and Key Remedies*. Leibniz Information Centre for Economics. Intereconomics. [online]. 2013. [cit. 2022-12-22]. Dostupný z: <<https://biblio.ugent.be/publication/4108087>>.

ČSÚ. *Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31. 12. 2020*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.czso.cz/csu/xt/nezamestnanost-v-moravskoslezskem-kraji-k-31-12-2020>>.

DEBACKER, Kamille. *Migration in Belgium*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://ememethods.net/target-group-and-countries/migration-in-belgium-2/>>.

EURES. *Labour market information: Belgium*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <https://eures.ec.europa.eu/living-and-working/labour-market-information/labour-market-information-belgium_en>.

Eurostat. *Job vacancy rate by NACE Rev. 2 activity – annual data*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/jvs_a_rate_r2/default/table?lang=en>.

Eurostat. *Post-immigration challenges to political citizenship: the case of Belgium*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/post-immigration-challenges-political-citizenship-case-belgium_en>.

Eurostat. *Public expenditure on labour market policies, by type of action*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <[https://webgate.ec.europa.eu/empl/redisstat/databrowser/view/LMP_EXPSUMM\\$TPS00076/default/table?lang=en](https://webgate.ec.europa.eu/empl/redisstat/databrowser/view/LMP_EXPSUMM$TPS00076/default/table?lang=en)>.

Eurostat. *The Economic Impact of Immigration in Belgium*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/economic-impact-immigration-belgium_en>.

Federal Public Service. *Statistics*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://employment.belgium.be/en/statistics#accordion3-collapse9>>.

GOMPEL, Johan. *Regional differences in unemployment remain a major problem in Belgium*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.kbc.com/en/economics/publications/regional-differences-in-unemployment.html>>.

JONG, Belle. *Explosive number of vacancies: Is importing foreign labour really the answer?* [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.brusselstimes.com/brussels-2/243808/explosive-number-of-vacancies-is-importing-foreign-labour-really-the-answer>>.

JONG, Belle. *Reducing social benefits does not increase employment, says OECD*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.brusselstimes.com/246149/lower-social-benefits-do-not-decrease-unemployment-says-oecd>>.

KOIS. *DUO for a JOB: the first SIB in continental Europe*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://koisinvest.com/project/duo-for-a-job-the-first-sib-in-continental-europe/>>.

KONINGS, Jozef. MARCOLIN, Luca. *Do wages reflect labor productivity? The case of Belgian regions*. [online]. 2014. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://izajoels.springeropen.com/articles/10.1186/2193-9012-3-11>>.

MERCER. *Mercer CFA Institute Global Pension Index 2022*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.mercer.com/our-thinking/global-pension-index.html>>.

MPSV. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2001*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/analyza_za_rok_2001_promitnute_zmeny.pdf/13dff34a-1f07-15ae-2123-0c5d3f14d328>.

National Bank of Belgium. *Unemployment rate by age, gender, education level and nationality*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.nbb.be/en/publications-and-research/employment-statistics-trends/labour-market/unemployment-rate-age-gender>>.

National Bank of Belgium. *Unemployment rate in the Belgian provinces*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.nbb.be/en/publications-and-research/employment-statistics-trends/labour-market/unemployment-rate-belgian>>.

OECD. *Belgium Policy Brief*. [online]. 2017. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.oecd.org/policy-briefs/Belgium-employment-helping-low-educated-young-people.pdf>>.

Oficiální stránky Evropské komise. *Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Belgii*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <https://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Belgium_cs.pdf>.

STATBEL. *For the first time, more than 5 million people in work*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://statbel.fgov.be/en/themes/work-training/labour-market/employment-and-unemployment#figures>>.

STATBEL. *Young people, women and highly-skilled people in particular are looking for another job*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://statbel.fgov.be/en/news/young-people-women-and-highly-skilled-people-particular-are-looking-another-job>>.

VANTHOMME, Katrien. GADEYNE, Sylvie. *Unemployment and cause-specific mortality among the Belgian working-age population: The role of social context and gender*. [online]. 2019. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6497266/>>.

VOJTOVIČ, Sergej. *Koncepce personálního řízení a řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada Publishing, 2011. 192 s. ISBN 978-80-247-3948-9.

Wageindicator. *Minimum Wage Increased in Belgium – March 4, 2022*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://wageindicator.org/salary/minimum-wage/minimum-wages-news/2022/minimum-wage-increased-in-belgium-march-4-2022>>.

WALKER, Lauren. *Insufficient language knowledge most significant barrier to finding job in Belgium*. [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupný z: <<https://www.brusselstimes.com/employment/245549/insufficient-language-knowledge-most-significant-barrier-to-finding-job-in-belgium>>.

World Population Review. *Unemployment by country*. [cit. 2022-10-19]. [online]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/unemployment-by-country>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a seznam použitých zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1. Trh výrobních faktorů	15
Obrázek 2. Regionální nezaměstnanost v Belgii v roce 2021	42

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1. TOP 5 zemí s nejvyšší mírou obecné nezaměstnanosti v roce 2020	17
Tabulka 2. Inflace, HDP, export a nezaměstnanost v Belgii v letech 2017-2021	29
Tabulka 3. Vybrané ukazatele vztažené k migraci do Belgie v letech 2015-2021	37
Tabulka 4. Další vybrané ukazatele nezaměstnanosti v Belgii v letech 2015-2021	37
Tabulka 5. Objem výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti jako % podíl HDP v letech 2014-2020	47
Tabulka 6. Objem výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti jako % podíl HDP v letech 2014-2020	47
Tabulka 7. Objem celkových výdajů na politiku zaměstnanosti v mil EUR v letech 2014-2020	48

8.3 Seznam grafů

Graf 1. Míra obecné nezaměstnanosti v Belgii podle pohlaví v % v letech 2015-2021	31
Graf 2. Celkový počet nezaměstnaných v Belgii v tis. osob v letech 2015-2021	32
Graf 3. Míra nezaměstnanosti v Belgii podle vzdělání v % v letech 2015-2021	33
Graf 4. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Belgii podle pohlaví v % v letech 2015-2021	33
Graf 5. Podíl mládeže, které není zaměstnána nebo se nepodílí na vzdělávacím procesu v Belgii podle pohlaví v % v letech 2015-2021	34
Graf 6. Nezaměstnanost ve třech regionech Belgie v % v letech 2015-2021	35
Graf 7. Nezaměstnanost ve Vlámském regionu Belgie v % v letech 2015-2021	35
Graf 8. Nezaměstnanost ve Valonském regionu Belgie v % v letech 2015-2021	36
Graf 9. Míra nezaměstnanosti v Belgii podle věku v % v letech 2015-2021	36

8.4 Seznam použitých zkratk

ČSÚ – český statistický úřad
EU – Evropská unie
HDP – hrubý domácí produkt
HICP – Harmonizovaný index spotřebitelských cen
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PEST – politické, ekonomické, sociální a technické okolí
USD – americký dolar